

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δέκατος

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἀθήναις φρ. 10, ἐν ταῖς ἑπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Ἀποδομαὶ ἀρ-
χονται ἀπὸ Ἰαννουαρίου καὶ τοῦ εἰσῆλθαι καὶ εἶναι ἑτησίαι. - Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

12 Ὀκτωβρίου 1880

Σφραγὶς τῆς

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ†

τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1862.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀνωτέρω σφραγίδος εὑρίσκεται κα-
τατεθειμένον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς.

Η 10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1862 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Οἱ βασιλεῖς νομίσαντες ἀναγκαῖον νὰ ἐμφα-
νισθῶσιν εἰς τοὺς λαοὺς τῶν ἐπαρχιῶν μετὰ τὰ
ἐν Ναυπλίῳ συμβάντα, διενοήθησαν νὰ ἐπιχειρή-
σωσι περιοδεῖαν. Καὶ μὲν ἐβλεπον κοπάσαντα τὸν
κλύδωνα, ἀλλὰ καὶ δὲν ἠγνόουν ὅτι ὁ σάλος, πε-
ριδινούμενος τραχὺς, ἐφαίνετο προμηνύων νέαν ἀ-
νέμων θύελλαν. Ἡ 1 Ὀκτωβρίου ὠρίσθη ἡμέρα
τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν. Οἱ ὑπουργοὶ κατέβησαν
εἰς Πειραιᾶ, ἵνα προπέμψωσιν αὐτοὺς μέλλοντας
νὰ ἀποπλεύσωσι τὴν 10 ὥραν. Ἡ νύξ ἦτο σκο-
τεινὴ, οὐδ' ἀστὴρ ἐσπινθήριζεν ἐπὶ τὸ στερέωμα·
τὸ ψῆχος ὄριμν καὶ διγνήλόν· ἡ σιγὴ βλαβερὰ ἀνὰ
πᾶσαν τὴν πόλιν, οὐδ' ὑπὸ λεπτῆς ζεφύρου πνοῆς
οὐδ' ὑπ' ἀσθενοῦς φλοίσθου κύματος ἐταράττετο·
ὁμοίαζε πρὸς τὴν νηνεμίαν τὴν προμηνύουσαν χα-
λεπὴν θύελλαν. Μόνοι οἱ μαθηταὶ τῆς στρατιω-
τικῆς σχολῆς ἴσταντο τεταγμένοι περὶ τὴν ἀπο-
βάθραν πρὸς τιμὴν τῶν ἀποδημούντων, ἀλλὰ καὶ
αὐτοὶ ἀκίνητοι ὡς ἀγάλματα· ἡ ὄψις αὐτῶν ἐν
μέσῳ τῶν φανῶν ἐφαίνετο ἐπεξηγουῖσα ἄχαρι φρό-
νημα. Μετ' ὀλίγον ἠκούσθησαν μακρὰν ἀνευφη-
μίαν, ἐξερχόμεναν ἐκ χειλέων νεανικῶν, καὶ εἶδο-
μεν πρὸς δεξιὰν προτρεχούσας τῆς βασιλικῆς ἀ-
μάξης δᾶδας βεγγαλικᾶς, ὧν αἱ πελιθναὶ φλό-
γες ἀνεκάλουν εἰς τὴν φαντασίαν πομπὴν νεκρικὴν.

* *

Ἐν τούτοις ἡ στάσις, προβαίνουσα ἀκόλουτος,
ἐφθασεν ἐκ Βονίτσης καὶ εἰς Μεσολόγγιον, ἐκεῖθεν
δὲ, μεταβάσα εἰς Πάτρας, κατέλαβε τὸ τηλεγρα-
φεῖον καὶ ἀνεκοίνου ἄρρητ' ἀθέμιτα εἰς Ἀθήνας.

1. Μέλη τῆς κυβερνήσεως ἦσαν οἱ ἀείμνηστοι Δ. Βούλ-
γαρος, Κ. Κανάρης καὶ Β. Ρούφος. Σ.τ.Δ.

* Βεβαίως δὲ νὰ ἐκτραγῆ καὶ ἐν αὐταῖς τὸ ἐσπέρας
τῆς 8^{ης} πρὸς τὴν 9^{ην}, ἀλλ' ἀνεβλήθη εἰς τὴν ἐ-
πιούσταν. Οἱ δὲ ὑπουργοὶ συνεδρίαζον ἐν τῷ γρα-
φεῖῳ τῶν στρατιωτικῶν, οὐ μακρὰν τῶν ἀνακτό-
ρων. Ἦσαν δὲ οἱ παρόντες ὑπουργοὶ πέντε, τοῦ
μὲν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν προεξαποσταλέντος
εἰς τὸν βασιλέα, τοῦ δὲ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ἀσθε-
νοῦντος.

Περὶ δὲ τὴν 8^ῃ ὥραν τῆς ἐσπέρας, γενικῆς
οὔσης τῆς ἡμερίας καὶ σκοτεινῆς τῆς νυκτός, ἀν-
τήχησε κρότος πυροβόλου, μεθ' ὃν ἐπανῆλθεν ἡ
πρώτη σιγὴ. Καὶ τότε ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν
ὑπουργός, φέρων στολὴν καὶ ξίφος, καταβάς, ἴπ-
πευσε καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ ἐρίππων χωροφυλά-
κων εἰσήλθεν εἰς τὴν πόλιν· ἡμεῖς δὲ ἐνομίσαμεν
ὅτι ἀπήρχετο ἵνα ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ στρα-
τοῦ. Ἀλλὰ πολὺ δὲν παρήλθε καὶ ἀξιωματικοὶ,
ἐπερχόμενοι εἰς μετὰ τὸν ἄλλον δρομαῖο· κα-
τήγγελλον ἐχθρικός πράξεις τῆς φρουρᾶς καὶ ἐξή-
τουν ὀδηγίας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἶδε τοιαύ-
τας, ἀσυναρτήτους μᾶλλον, ὁ πρωθυπουργός· ὅτε
δὲ τις τῶν ἄλλων ὑπολαβὼν εἶπεν ὅτι, διοικοῦν-
τος τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν τὴν φρουρὰν, ἄ-
τοποι καὶ ἀντιπρακτικαὶ θὰ ἦσαν αἱ διαταγαί, ἀ-
νεστάλησαν μὲν, ἠξήθη ὅμως ἡ συζῆσις καὶ ἡ
τύρβη. Ἐν τοσούτῳ ἡ πόλις ἐσίγησεν ὥραν ὀλί-
κληρον, ὁ δ' ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν, ἐπανελθὼν
φαιδρὸς, εἰδήλωσεν ὅτι, πλὴν τινος βιβλιοπώλου
ἀτακτῆσαντος, ἐπεκράτει πανταχοῦ ἡσυχία, καὶ
ὠνόμασε τὰ μέρη ὅσα ἐπεσκέφθη. — «Περὶ δὲ
τοῦ στρατῶνος τοῦ πυροβολικοῦ, ἠρώτησα αὐτὸν,
οὐδὲν εἶπες». — *Mal (κακὰ)*, ὑπετονθόρισε γαλ-
λιστί. Καὶ μετ' ὀλίγον συνετάραξαν τὴν πόλιν
συμμιγείς κρότοι πυροβόλων· πρῶτοι ἐστασίασαν
οἱ σκαπανεῖς, ὁ δὲ λοιπὸς στρατὸς, συναθροισθεὶς
πρὸ τῶν ἀνακτόρων καὶ κατὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ
Συντάγματος, ἐπυροβόλει ἀθρόως· αἱ σφαῖραι ἐ-
σύριζον καὶ αὐταὶ ὡς μαινάδες, πολλαὶ δὲ συν-
τρίψασαι τὰς ὑάλους τῆς γαλλικῆς σχολῆς καὶ
τῆς οἰκίας τοῦ Ῥώσου πρέσβεως, ἐπεσαν ἐν αὐταῖς.
Καὶ τότε ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργός, στρα-
φείς πρὸς τὸν λοχαγὸν Γεράσιμον Μεταξᾶν, ὀνο-
μασθέντα πρότερον φρουράρχον τῆς συνοικίας,
«Εἰμὶ, εἶπεν ἐντόνως, στρατιώτης καὶ ὡς στρα-
τιώτης θ' ἀποθάνω· οὐδεὶς θ' ἀνάβῃ ἐνταῦθα ζῶν·
φρόντισον ν' ἀσφαλισθῇ καλῶς ἡ οἰκία. — Εἰ μὲν
διατάττεις ὡς ὑπουργός, εἶπεν ὁ προλαήσας, δὲν

ἔχεις τὸ δικαίωμα πρὶν ἢ λάβῃς τῶν συναδέλφων σου τὴν γνώμην, εἰ δὲ ὡς στρατηγός, ὕπαγε εἰς τὸν στρατόν». Ἐπειδὴ δὲ ἐπαναλαβὼν μετὰ μικρὸν τὰ αὐτὰ, ἤκουσε καὶ αὐθις τὴν αὐτὴν παρρησίαν, μετέβη εἰς παρακείμενον δωμάτιον καὶ

«... πᾶσαν κοιμήσατο χάλκεον ὑπνόν»

μέχρι πρωῆς. Ἐμυήθη δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πρωθυπουργός. Οἱ δὲ τρεῖς ἄλλοι, ἧτοι ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Π. Βάρβογλης, ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Εὐστ. Ἡλιόπουλος καὶ ὁ γράφων διετέλουν ἀγρυπνοῦντες καὶ ἐκκοφούμενοι.

Τὴν δὲ δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀναβάς τις ἀνήγγειλεν, ὅτι ἐπὶ ἄρκους χάρτου ὑπεγράφη ὑπὸ ἑπτὰ μεγάλων καὶ μικρῶν, ὀνομαστῶν καὶ ἀκατονομάστων, ἡ καθαίρεσις τῶν βασιλέων, καὶ ὅτι ἤτο χειροτονήθησαν τρεῖς κυβερνήται. Οὕτω δὲ,

Ἐν μίᾳ νυκτί καὶ μόνῃ, ἀντιστάσεως μὴ οὐσῆς, θρασυθύντων ἀπειμανίως τῶν φανῶν τῆς πρωτεύουσας,

ὡς εὐφύστατα διηγήθη τις ἐμμέτρως τὸ ἥρωϊκὸν ἀνδραγαθήμα τοῦ Ὀκτωβρίου, κατελύθησαν βασιλεῖς καὶ δυναστεῖαι, οὐχὶ ἠττηθείσης ἀλλ' ἀποπειθεισῆς τῆς ἐξουσίας νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ μετριότητα κατὰ πάντα τὰ μέγαρα ζητήματα ἀποβαίνει ἐπὶ τέλους ὀλεθρία. Τῶν δὲ ὑπουργῶν μεταστάντων εἰς τὸ ἀπέναντι κατάλυμα τοῦ προέδρου, οἱ φυλάττοντες τὰς πέριξ οἰκίας ἀναζυγώσαντες εὐθὺς τὰς θύρας, ἔτειναν φιλίαν τὴν δεξιὰν πρὸς τοὺς ἀποστάντας στρατιώτας, ἡ τῆως ἐπίφοβος ὁδὸς κατεκλύσθη, καὶ ὡς ἀνεμόστροφος καταιγίς συνετάραξαν τὸν οὐρανὸν νιφάδες κοότων πυροβόλων. Πυκνὸς δ' ἐγύθη τότε, ἀλλὰ τότε μόνον, εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς ῥύμας ὁ ἀσύνετος ὄχλος, τὸ κωφὸν τοῦτο καὶ ἄλλαν γερῶντιον τοῦ ποιητοῦ, κραυγάζοντες, κροτοβολοῦντες καὶ ἀπέμνωες ἐξονειδιζόντες τοὺς βασιλεῖς, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν πρὸ μίᾳς ἡμέρας σαινόντων πρὸ τῶν ὑπουργῶν καὶ γονυπετούντων πρὸ τῶν ἡγεμόνων, ἐκπηδήσαντες εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπεδεικνυσαν θριαμβικῶς ἐρυθρὰς ταινίας ἐπὶ τοῦ στήθους, ὡς σημεῖον συμποροχῆς καὶ ἀφάτου ἀγαλλιᾶσεως.

Καὶ οἱ ξένοι δὲ πρέσβεις ἔδραμον εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ ἵνα καλύψωσι, κατὰ καθήκον, διὰ τῆς αἰγίδος αὐτῶν τὸν καταπλεύσαντα τὴν ἐπαύριον ἡγεμόνα, ἀλλ' ἵνα διαβεβαιώσωσιν ὅτι

«Venit summa dies et ineluctabile fatum»,

«Πλευε λοιπὸν ἡμᾶρ καὶ μοῖρα κραταίη»,

καὶ προτρέψωσιν αὐτὸν ἵν' ἀναχωρήσῃ διὰ παντός. Ὁ δ' ἀγαθὸς βασιλεὺς, μὴ ἀνεχόμενος, ὡς ὁ Αἰδοδοίκος Φίλιππος, νὰ χυθῇ μηδὲ ῥανίς αἵματός ἀδελφικοῦ ἕνεκεν αὐτοῦ, κατέλιπε τὴν χώραν, ἦν καὶ ἐξ αἰσθήματος καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα φιλελληνικωτάτου πατρὸς, συνδραμόντος ἐν χαλεπωτάτοις καιροῖς τὴν Ἑλλάδα διὰ χρημάτων καὶ ἀνδρῶν καὶ γενναίως φωνῆς, ἠγάπησεν ὡς ἰδίαν πατρίδα, καὶ διωργάνωσε καὶ ἐπροίκισε δι' ὁ-

λοκλήρου συστήματος φιλελευθέρων νόμων, καὶ προεκινδύνευσεν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς, καὶ ἐκλάυσεν αὐτὴν ὑβρίζομένην ὑπὸ τῆς ξένης κατοχῆς. Ἀποπλέων δὲ τὴν 12 Ὀκτωβρίου ἐκ Σαλαμίνας ἐπὶ ἀγγλικῷ σκάφους, ἀφῆκε τὴν κατασκευτικὴν ταύτην προκήρυξιν:

«Ἑλληες!

»Πεποιθὸς ὅτι, μεθ' ὅσα συνέδησαν εἰς τινὰ μέρη τοῦ βασιλείου καὶ ἰδίως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἡ κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν ἐν τῇ Ἑλλάδι δικαιοσύνη μου θὰ ἔφερε τοὺς κατοίκους εἰς αἰματηρὰς καὶ ἀνυπερβλήτους ἀταξίας, ἀπεράσιστα νὰ ἐγκαταλίπω τὸν τόπον, τὸν ὅποιον αἰετοτε ἠγάπησα καὶ εἰσέτι ἀγαπῶ, καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὴν εὐμερίαν οὐτε φροντίζων οὐτε κόπων ἐφείσθην ἐπὶ μίαν σχεδὸν τριακονταετηρίδα. Ἀπέχων ἀπὸ πάσης ἐπιδείξεως, ἐφρόντισα μόνον περὶ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, ζητήσας παντὶ σθένει νὰ πράξω τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνάπτυξιν καὶ καταβολὰν ἰδιαιτέρων σπουδῶν εἰς τὴν ἀμερόληπτον τῆς δικαιοσύνης διαχείρισιν. Ὅσαίς ὅμως προέκειτο περὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἀτόμου, μετῆλθον ἀπεριόριστον ἐπιείκειαν καὶ ἐλησμώνησα τὰ γενόμενα.

»Ἐπανερχόμενον εἰς τὴν γενεθλίαν μου χώραν λυπεῖ με ἡ προσφιλέτης μου Ἑλλάς ἕνεκα τῆς νέας τῶν πραγμάτων τροπῆς; δέομαι δὲ τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ νὰ καταπέμψῃ αἰετοτε τὴν χάριν σου εἰς τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος. «ΘΘΩΝ».

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, προηγόρευσε τὸ τελευταῖον τὴν μεγαρικὴν ἀκτὴν, ἐνατενίζων εἰς τοὺς ἔτι χλοερούς στεφάνους τῶν μύρτων, τοὺς καταγαλαῖσαντας τὰς ὁδοὺς, δι' ὧν οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν διέβη ὡς ἐν θριάμβῳ, τοῦ πλήθους ἀνκράζοντος Ὡσανά, καὶ ἀκούων ἀντιλαλοῦσαν ἔτι τὴν γλυκεῖαν ἠχὴ τῶν παρθενικῶν ἀσμάτων τῶν βαθυπλοκάμων θυγατέρων τῆς Μεγαρίδος¹.

Προσεχῶς δημοσιεύεται παρὰ τοῦ Ἑσῆου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Ε. Δ. Ροῖδου ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τοῦ σπουδαίου τούτου ἰδρυμάτος. Ἐπὶ τῇ αἰτήσει δὲ ἡμῶν παρεχωρήθη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν τὸ ἐπόμενον τεμάχιον, ἐξ οὗ θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης μετὰ πόσης χάριτος ὁ κ. Ροῖδης γνωρίζει νὰ πραγματοποιεῖται καὶ τὰ ξηρότατα ἀντικείμενα. Σ. τ. Δ.

Περὶ ταξινόμησεως τῆς ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Πρέπει ἤδη νὰ εἰπωμέν τι καὶ περὶ τοῦ πολυκρότου ζητήματος τῆς ταξινόμησεως. Πρὸ τοῦ ἔτους 1866, ὡς κάλλιστα ἐξ ἰδίας πείρας γνωρίζομεν, οὐχὶ ταξινόμησις ἀλλ' οὐδὲ κἂν τάξις ὑπῆρχεν. Ἡ Βιβλιοθήκη ἦτο μὲν διηρημένῃ εἰς τμήματα, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἕκειντο οἱ τόμοι ἀναμειγῆ, ἡ δὲ ἀνέυρεσις ὀρισμένου συγγράμματος ἀπῆτει τοσοῦτον ἐπιπόνους καὶ πολλὰς ματαίας ἀνασκαφάς, ὥστε οἱ πλεῖστοι τῶν προσερχομένων ἠρκοῦντο ζητοῦντες παρὰ τοῦ ἀγαθωτάτου Ἀποστολίδου ἐν λεξικῶν τῆς Γραφῆς, μίαν μαθηματικὴν γεωγραφίαν γαλλιστί, μίαν βιογραφίαν

1. Ἐστὸς ἐκ τῶν Ἱστορ. Ἀναμνηστικῶν Ν. Δημητρίου.

τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ οἰκονδήποτε ἔκδοσιν τοῦ Σενέκα. Τοιαύτας αἰτήσεις πολλάκις ἠναγκάσθημεν καὶ ἡμεῖς ν' ἀποτεινόμεθα μετὰ ματαίαν ἐξάντησιν πάσης ἄλλης μάλλον ὀρισμένης. Τὸ βιβλιακὸν τοῦτο χάος, ὡς τὸ ὠνόμασε παραλαβὼν ὁ κ. Φρεαρίτης κατέταξε κατὰ μέγεθος καὶ χρώμα, πολλὰς προκαλέσας διὰ τοῦτο εὐτραπείας καὶ ἐνστάσεις, ὧν τὰ ἐννέα δέκατα ἦσαν οὐ μόνον ἀδικοί, ἀλλὰ καὶ πάσης πραγματικῆς ὑποστάσεως ἐστερημένοι. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀναγκαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν συναριθμοῦμεθα μετὰ τῶν ἀποδιδόντων ἐξαιρετικὴν σημασίαν εἰς τὸ ζήτημα τῆς προτιμῆσεως μετὰ τούτου ἡ ἐκείνου τοῦ συστήματος βιβλιονομίας, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν οὐ μόνον τῶν συστημάτων τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον τούτων πλεῖστα βιβλία δύνανται ἀνευ ἐπιστημονικῆς ἢ ἄλλης ζημίας εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας θέσεις ἀυθαίρετως νὰ καταταχθῶσιν. Αἱ πλεῖσται λόγου χάριν τῶν περιηγήσεων ἔχουσιν ἴσα δικαιώματα νὰ κομηθῶσι καὶ τῆς γεωγραφίας καὶ τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς ἀρχαιολογίας τὸ μῆκος. Οὐχ ἦττον τῶν περιηγητῶν κοσμοπολιταὶ εἶνε οἱ ἀναρίθητοι τοῦ μεσσίας καλογηρικοί λογιώτατοι, ὧν τὰ ἔργα, μίγμα ὄντα θεολογίας καὶ οἰασθήποτε ἄλλης ἀνθρωπίνης γνώσεως, δύνανται κατ' αὐθαίρετον ἐκτίμησιν τοῦ θεολογικοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους παράγοντας εἴτε ἐν τῷ θεολογικῷ εἴτε ἐν τῷ ἱατρικῷ ἢ ἄλλῳ τμήματι νὰ καταταχθῶσι. Μείζων ἔτι εἶνε ἡ δυσχερεία διὰ τοὺς πολυγράφους τῶν δύο ἐπομένων αἰώνων, τὸν Ἑρασμὸν, τὸν Λίβιον, τὸν Φίλιππον καὶ λοιποὺς, ὧν ἕκαστος πρέπει ν' ἀφῆσθαι ἀνὰ ἐν μέλος εἰς πᾶσαν αἴθουσαν τῆς Βιβλιοθήκης, ἀφοῦ τὰ πλεῖστα ἐπιστημονικὰ συστήματα χωρίζουσι καθ' ἕλην καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως τὰ ἔργα. ἐκτός ἂν ἡτύχησεν οὗτος νὰ θεωρηθῆ κλασικός, ὅτε ἀπαλλάσσεται τοῦ δικεμελισμοῦ. Πλὴν ὅμως τῶν ἀρχαίων, δι' οὓς τὸ ζήτημα ἐλύθη χρονολογικῶς, οὐδὲ ὅπως εἶνε πῶθεν ἄρεται ἡ κλασικότης, καὶ ἂν δίκαιον εἶνε νὰ κατέχη δύο ἢ τρεῖς θέσεις κατὰ σειράν ὁ Βολταῖρος, ἐνῶ διχοτομεῖται ὁ Μίλτων καὶ ὁ Φενελών. Καὶ ταῦτα μὲν εἶνε ζητήματα, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται ἡ μετέθεσις τοῦ βιβλίου ἀπὸ μίᾳς εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τῆς Βιβλιοθήκης, πολὺ δὲ λεπτότερα τὰ ὀρίζοντα καθ' οἰονδήποτε ἐπιστημονικὸν σύστημα τὴν θέσιν τοῦ βιβλίου ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι, ἢ διακρίσις δηλ. μετὰ τὴν ἐρμηνευτοῦ καὶ ἀπολογητοῦ, ἱατρικῆς ὕλης καὶ φαρμακολογίας, τέχνης καὶ καλλιτεχνίας, κριτικῆς καὶ καλολογίας, καὶ παντοῖαι ἄλλαι ἔτι λεπτότεροι διαφοραὶ, ὧν ὁ χωρισμὸς δι' εὐδίακριτον καὶ ἀνεπιδέκτου ἀμφισβήτησεως ὀρθοεπίας ἀποβαίνει οὐχ ἦττον δυσχερῆς τῆς τῶν συμμεγῶν ἐθνικοτήτων τοῦ Αἴμου. Καὶ ὁ μὲν θεωρητικὸς ταξινόμος δύναται ὅσους θέλει νὰ παρατάσῃ κανόνας, καὶ νὰ παραδέχεται ἐπιστημονικὰς ὑποδιακρίσεις, ἐν τῇ

πράξει ὅμως οὐδὲν ἔχουσιν οἱ κανόνες οὗτοι κοινὸν πρὸς τὴν ἐν τῷ τμήματι θέσιν πλείστων βιβλίων, ἧτις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κατ' ἀνάγκην αὐθαίρετου περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν γνώμης ἐκάστου βιβλιοθηκαρίου, καὶ ἀπολύτως ἀδύνατον ἦθελον εἶνε εἰς τέσσαρας τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς σύστημα ἀκολουθούσας βιβλιοθήκας νὰ κατατάσσωσιν εἰς τὰς αὐτὰς τῶν τμημάτων θέσεις τοὺς αὐτοὺς τόμους ἀνευ συνεννοήσεως μετὰ τῶν καθημερινῶν. Πλὴν τούτου ὁ ἀριθμὸς τῶν θεωρούντων ἀπαραίτητον τῆς βιβλιοθήκης προσὸν τὴν καθ' ἕλην ὑποδιαίρεσιν τῶν τμημάτων ὀλιγοστεύει καθ' ἕκαστην, πολὺ δὲ φοβούμεθα μὴ οἱ ὀλίγοι ἀπομείναντες τοιοῦτοι γελῶσιν ἀντικρίζοντες ἀλλήλους ὡς οἱ μάντιες τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ταῦτα ἀναλογιζόμενοι οὐδόλως ἐθεωρήσαμεν ὡς ἀσύγνωστον ἐγκλημα τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Φρεαρίτου προτιμησὶν τοῦ συστήματος, τοῦ διαιρούντος τὰς βιβλιοθήκας εἰς μεγάλας μόνον ἐπιστημονικὰς ομάδας, καταργουμένης πάσης τούτων ὑποδιακρίσεως, καὶ ἀποτιθεμένων κατὰ μέγεθος ἐν ἐκάστῳ τμήματι τῶν βιβλίων. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ἀκόμη, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη κατὰ τάξιν συνεπῆγεν ἐπιστημονικὴν τινὰ ἀνωμαλίαν, εἶχεν ἀφ' ἑτέρου ὑπὲρ ἐαυτῆς πρακτικὸν πλεονέκτημα οὕτω μέγα, προφανές καὶ ἀναμφισβήτητον, ὥστε ἦρκει μόνον, ὅπως κατισχύσῃ πάσης ἐνστάσεως, εἶνε δὲ τοῦτο τὸ ἐξῆς, ὅτι κατὰ τὸ σύστημα τὸ λεγόμενον τῆς καθηλώσεως, ὅπερ παρεδέχθη ὁ κ. Φρεαρίτης, ἐκάστη θήκη περιέχει ὀρισμένον τινὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς σανίδος σημειούμενον ἀμετάβλητον ἀριθμὸν τόμων, ἐπιστρεφόντων ἀμέσως ἐκεῖ μετὰ τὴν χρῆσιν ἐκάστη στήλη, ἧτοι ἐρμάριον, συνίσταται ἐξ ὀρισμένου ἀριθμοῦ θηκῶν, καὶ φέρει ἐπιγεγραμμένον τὸ ἄθροισμα τῶν ἐν αὐτῇ τόμων ὀρισμένους ἀριθμὸς στηλῶν ἀποτελεῖ τὸ τμήμα, καὶ τὰ τμήματα τῆς ὅλης βιβλιοθήκης. Κατὰ τὴν τοιαύτην διάταξιν, τὴν οὐδαμοῦ ἐπιτρέπουσαν τὸ ἐλάχιστον χάσμα, καὶ ἀκριβῶς ἰσομεγέθη καὶ ὁμοιόμορφα παρατάσσουσιν ἐγγὺς ἀλλήλων τεύχη, ἀρκεῖ ἐν βλέμμα, ὅπως πεισθῇ τις ἂν ἀνελλιπῆς εἶνε θήκη τις ἢ στήλη, ἢ καὶ ἂν εἰς μόνον ἐλλείπει ἐξ αὐτῆς τόμος, τῆς ὅλης δὲ Βιβλιοθήκης ὁ ἔλεγχος ἀνὰ τμήματα, ἐρμάρια καὶ θήκας δύναται ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν νὰ ἐκτελεσθῇ διὰ τοῦ τοπικοῦ καταλόγου μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος καὶ ἀκριβείας ὡς οἰασθήποτε ἀποθήκης ἐμπορευμάτων ἐντὸς πίθων ἢ κιβωτίων ὁμοιόμορφως ἐστιβασμένων. Τοῦτο εἶνε μέγα βελτιώσις πλεονέκτημα ἐν πάσῃ χώρᾳ, ἀσυγκρίτως δὲ μείζων, ἢ ἀλλαχοῦ, ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ἡ ἀένναος τῶν ὑπαλλήλων μετακινήσις ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον κηδόμενον τῆς σωτηρίας τῆς βιβλιοθήκης νὰ ἐξετάζῃ τὸ ζήτημα τῆς ταξινόμησεως ὑπὸ ἐποψίν οὐχὶ κυρίως ἐπιστημονικῶν, ἀλλὰ πολὺ μάλλον ἀσφαλιστικῶν. Τοῦτο ἐκ πάντων τῶν Ἑσῆων φαίνεται ἐννοήσας μόνος ὁ κ. Φρεαρίτης. Τὸ

μόνον ἄδικον τοῦ ἀξιεπαίνου ἀνδρὸς εἶνε, ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν πράγματος ἡλίου σαφεστεροῦ κατώρθωσεν τὰ γράψῃ τετρακοσιοσέλιον τόμον χωρίς τὰ πείσῃ κἀνένα. Καὶ οὐ μόνον κἀνένα δὲν ἐπεισεν, ἀλλὰ καὶ εὐχερέστατον κατέστησε τὸ ἔργον τῶν γελωτοποιῶν. Τὸ σύστημα αὐτοῦ ἦτο μὲν σωτήριον, ἀλλ' ἀφοῦ κατέστη γελοῖον, ἐδέητε τὰ προσκληθῆ ἄδρα δαπάνη ταξινόμος ἐκ Γερμανίας, ὅπως καταστρέψῃ τὸ προϊόν ἐξαμηνίων κόπων, καὶ καταστήσῃ ἄχρηστον δεκάτομον τοπικὸν κατάλογον, δι' οὗ ἐξησφαλίζετο τοῦλάχιστον ἀπὸ πάσης κλοπῆς ἢ περιουσίας τῆς Βιβλιοθήκης. Ὁ ἀναλαβὼν τὴν τοιαύτην ἐντολήν διδάκτωρ Ἐμίλιος Στεφενχάγεν, ἦτο μὲν, ὡς φαίνεται, σοφὸς καὶ ἐπιστημονικώτατος ταξινόμος, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην δυστυχῶς εἶχε γινῶσιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν διεπόντων πᾶσαν παρ' ἡμῖν ὑπηρεσίαν πολιτικῶν ἐθίμων. Ἐκ τοιαύτης βεβαίως ἀγνοίας ἔκρινεν εὐλογον τὰ ταξινόμησιν νεοελληνικὴν βιβλιοθήκην κατὰ τὸ πολυπλοκάτωτον τῶν γερμανικῶν συστημάτων, παρὰδεχθεὶς ἀριθμοὺς πηδῶντας ἀθαιρέτως, καὶ οὐ μόνον παρενόησεν μεταξὺ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἄπειρον μεταξὺ παρενόησεων παρενόησεις, χωρισμὸν καθ' ἕλην τῶν ἔργων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, τρεῖς ἰδιαιτέρας κατὰ σχῆμα ἀριθμήσεις καὶ παντοίας ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι ὑποδιαιρέσεις. Περὶ πάντων τούτων ἐν μὲν Γερμανίᾳ αἱ γινῶμαι εἰσι διηρημέναι, ἀλλαχοῦ δὲ τῆς Εὐρώπης ὑπερίσχυσαν ὀριστικῶς συστήματα πολὺ ἀπλούστερα, βασιζόμενα ἐπὶ τῆς προσήκης μᾶλλον ἢ τῆς παρενόησεως τῶν νέων βιβλίων. Ἀποφεύγοντες ἢ ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀξίας τῶν δύο συστημάτων, τοῦτο μόνον δυνάμεθα μετὰ πάσης θετικότητος τὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἂν διαφωνοῦσι περὶ τῆς σκοπιμότητος τοῦ παρ' ἡμῖν εἰσαχθέντος οἱ βιβλιολόγοι, πάντες ἀφ' ἑτέρου οἱ βιβλιοκλόποι θέλουσι ἀμολογήσει ἐνὶ στόματι, ὅτι ἀδύνατον ἦτο τὸ εὐρεθῆ προσηροτέρων πρὸς εὐχερῆ καὶ ἀκίνδυνον ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν. Τὰ ἐν ταῖς θήκαις ἀφινόμενα χάριν μελλούσης παρενόησεως ἀθαιρέτα τὸ μέγεθος καὶ καθ' ἑκάστην μεταβαλλόμενα χάρματα ἀρκοῦσιν ὅπως καταστήσωσιν ἀόρατον τὴν ἐκλειψὶν πλείστων τόμων, οὐδεμίαν δὲ πρὸς ἔλεγχον τῆς ὑπεξαιρέσεως παρέρχουσι βοήθειαν οἱ ἀτάκτως πηδῶντες ἀριθμοί. Τὸ δὲ ὄντως δυσάρεστον εἶνε ὅτι πρὸς ἀντιστάθμισιν τῆς ὑλικῆς ζημίας δὲν ἀπομένει ἡμῖν οὐδὲ κἂν ἢ παρηγορία τὰ λέγωμεν αὐταρέτως ὅτι διαρπάζεται μὲν, ἀλλ' εἶνε τοῦλάχιστον ἐπιστημονικῶς διατεταγμένη ἢ ἐθνικὴ ἡμῶν Βιβλιοθήκη. Καίτοι μὴ ἰδόντες αὐτὴν ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ κ. Στεφενχάγεν τὸ ἔργον, ὑποθέτομεν ὅτι ἐξήλθεν ἐπιστημονικῶς εὐπρόσωπος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ λαγίου Γερμανοῦ. Τοῦτον ὅμως διεδέχθησαν ὑπὲρ τοὺς ἐβδομηκοντα ἔσροροι, βιβλιοφύλακες καὶ βοηθοί, περὶ ὧν ἐπιτρέπεται ἢ ἀμφιβάλλωμεν ἂν

εἶχον τὴν ἀπαιτουμένην ὀξύδερκίαν, ὅπως διακρίνωσι τὰς λεπτότητας τῶν ἐπιστημονικῶν ὑποδιαιρέσεων, ἀφοῦ πλὴν τῆς βουλευτικῆς εὐνοίας προσόντα δὲν ἀπητοῦντο παρ' αὐτῶν πολλὰ, οὐδ' αὐτὰ τῆς ἐν Ἀθήναις παρουσίας, ἀλλ' ἡδύνατό τις συγχρόνως τὰ ἦνε βιβλιοφύλαξ τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης καὶ κάτοικος Ἀταλάντης. Τί ἀκριβῶς διεπράχθη ὑπὸ τῶν ἀμέσων διαδόχων τοῦ κ. Στεφενχάγεν δὲν δυνάμεθα τὰ εἰπώμεν, μὴ συγχάζοντες τότε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, βέβαιον ὅπως δὴ ποτε εἶνε τοῦτο, ὅτι διορισθείσης, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐν ἔτει 1875 ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τῆς Βιβλιοθήκης, αὕτη ἐδήλωσεν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς ὅτι εὐρε φύρδην μίγδην κατατεταγμένα μετ' ἀκατατάκτων, δελτία ἄνευ συγγραμμάτων καὶ συγγραμματα ἄνευ δελτίων, πάντα δὲ τὰ ἐπὶ τῶν τόμων διακριτικὰ σημεῖα, δι' ὧν ὁ σοφὸς Γερμανὸς διέστειλε τὰς πολυπλόκους αὐτοῦ κατ' ἐπιστήμην, κλάδον, πολλαπλότητα κτλ. ὑποδιαιρέσεις, εἰς τοιαύτην σύγκυρσιν καὶ ἀτάξιν, ὥστε δὲν ἀντεπροσώπευον πλῆθον τίποτε τὸ δὲ χεῖριστον πάντων νέων ἔλλειψιν δεκαπέντε χιλιάδων τόμων! Ὁ μετὰ ἐν ἔτος ὡς βιβλιοφύλαξ προσληθῆς, καὶ κατ' εὐτυχίαν κατορθώσας ἠάντιστῆ μέχρι σήμερον εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ ὡς ἀλλογενεὺς παντοίας ἐπιθέσεις καὶ διαβολὰς κ. Μιχ. Ἀέρνερ ἐπιμόχθως ἀγωνίζεται ἀπὸ τριετίας ὅπως ἐπαναγάγῃ τὰξιν τινὰ εἰς τὸ χάος τοῦτο, πλεῖστα ἀναταξινόμησας βιβλία, διορθώσας ἐσφαλμένα δελτία καὶ καταγράψας λησμονηθέντας τόμους. Ἄλλ' οὐτε αἱ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἐτύγγαζον πάντοτε ἀκροάσεως παρὰ τῶν κκ. Ἐσφρών, οὔτε ἀφίνοντο αὐτῷ παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ οἱ βοηθοὶ ἐφ' ἰκανὸν χρόνον ὅπως διδάχθωσιν, ἐν πᾶσι δὲ περιπτώσει δύσκολον ἦτο εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον τὰ τακτοποιήσῃ ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἕσα ἐβδομηκοντα ἄλλοι εἰργάσθησαν τὰ συμφύρωσι καὶ τὰ συγκαταμίξωσιν ἐφ' ἕλην δωδεκαετίαν. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐπιφορτιζομένων ὑπὸ τῶν ἐκαστοτε ὑπουργῶν τῆς Παιδείας, ὅπως κατὰ τὸ ἐπιστημονικώτατον τῶν συστημάτων ταξινομήσῃ τὰ βιβλία, ἀρκοῦμεθα εἰς ἐν μόνον παράδειγμα· συγγραμμάτων τινῶν, παιδαγωγικῶν μάλιστα, ὧν γίνεται μεγάλη ζήτησις καὶ χρῆσις, συνειθίζει ἢ Βιβλιοθήκην τὰ λαμβάνῃ δύο σώματα, ὅπως ὑπάρχῃ πάντοτε πρόχειρον τὸ ἐν, ἂν τύχῃ τὸ ἄλλο περιδεῦον. Ὅλης ὅμως σειράς τοιούτων διπλῶν βιβλίων ἔκρινεν εὐλογον ἀξίως τις βιβλιοφύλαξ τὰ δέση ὁμοῦ τὰ δύο ἀντίτυπα, ἐκάστου τόμου περιλαμβάνοντος δύο πρῶτα τεύχη, δύο δεύτερα καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, ἢ δὲ συνήθεια αὕτη ἤρξεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1873. Ὁ αὐτὸς ἴσως ἢ ἄλλος ἰσάξιος ταξινόμος κατέταξε τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα Jérôme Paturot ἐν τῇ νομικῇ, τὸν ἀστυνόμον Παρισίων Duchatelet με-

1. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος, ὡς ἤδη εἶπομεν, φαίνεται ἡμῖν δεκατικῶς ἀμφοσγήσεως.

ταξὶ τῶν ἱατρῶν καὶ εἰς τὸ στοιχεῖον Η ὡς δασυόμενον τὸν Αἰσχύλον. Ἐξετάζοντες δὲ προχθῆς τὸ φιλοσοφικὸν τμήμα εὐρομεν παρατεταγμένα ἐν τῇ αὐτῇ θήκῃ τὴν Ἑπερωτομαχίαν τοῦ Πολυφίλου, τὴν Λογικὴν τοῦ Στουάρτ Μίλλ, τὰ ἔργα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Σουαρῆξ, τὴν Φυσιολογικὴν τοῦ Λαβατέρου, τοὺς λόγους τοῦ Μιραβὼ καὶ τὸν Συμβολικὸν Κόσμον τοῦ Πάτερ Πικινέλλη. Καίτοι πολὺ ἐκοπιάσαμεν, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀδύνατον ὑπῆρξεν ἡμῖν ἢ ἀνεύρωμεν τὸ συρράπττον πρὸς ἀλλήλους τοὺς ἀνωτέρω ἱατροὺς, φιλοσόφους, θεολόγους καὶ πολιτικούς ἀνδρας μυστηριώδες ἐπιστημονικὸν νῆμα. Ἐτι δὲ μᾶλλον ἠύξησεν ἢ ἀμυχανία ἡμῶν, ὅτε εἶδομεν τοῦ αὐτοῦ συγγραμματος τὴν μετάφρασιν, ἂν μὲν ἦτο γερμανικὴ, εὐσεβῶς ἀποτιθεμένη εἰς τῆς ἱατρικῆς, τῆς θεολογίας, ἢ ἄλλης ἐπιστήμης τὸ τμήμα, ἂν δὲ γαλλικὴ περιοριζομένη εἰς τὸ τῆς ἐλαφρῆς φιλολογίας. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι γελοῖα μᾶλλον ἢ ἐπιζήμια, πολὺ δὲ τούτων βρύτερον ἢ ὑπαρξίς συρταρίου περιέχοντος ὑπὲρ τὰ χίλια δελτία, ὧν εἶτε ἀπολωλότα, εἶτε κακῶς ἀριθμηθέντα δὲν ἀνευρίσκονται πλέον τὰ ἀντίστοιχα βιβλία καὶ μένουσιν ἀπὸ ἱκανῶν ἤδη ἐτῶν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ζητητέα. Ὁ λαμβάνων ταῦτα ὑπ' ὄψιν πιστεύομεν ὅτι θέλει συμφωνήσῃ μετ' ἡμῶν, ὅσο καὶ ἂν τύχῃ ἐνθερος τῆς ἐπιστημονικῆς ταξινόμησεως θιασώτης, ὅτι πολὺ ἀρμοδιώτερον ἦτο εἰς τὰ ἡμέτερα πολιτικὰ ἤθη τὸ κατὰ μέγεθος, χρώμα, θήκας καὶ ἐμαρία ἀσφαλιστικὸν σύστημα τοῦ κ. Φρεαρίτου. Ὡς ἐν Ἑλβετικῇ οἰκοδομοῦνται αἱ οἰκίαι ὅπως ἀνθίστανται κατὰ τῆς χιόνος, ἐν Ὀλλανδίᾳ κατὰ τῆς πλημμύρας καὶ ἐν Μεξικῷ κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς ἀνεμοζάλης, οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι πρέπει τὰ κατατάσσονται αἱ βιβλιοθήκαι, ὅπως κάλλιον ἀντέχωσι κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς πολιτικῆς.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἑκτορος Μαλὸ βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκιθῆ].

Συζήτηση 181 σελ. 638.

Κ'

Β68

Πολὺ μόνον ἀφ' οὗ ἐκλείσθη πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν μου εὐρον τὸν λόγον διατί δὲν ἠθωώθη. Ὁ δικαστὴς ἤθελε τὰ περιμεῖν τὴν σύλληψιν τῶν ἐισελθόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἰδῆ ἂν δὲν εἶμαι συνένοχος.

Ὁ εἰσαγγελεὺς εἶχεν εἰπεῖ ὅτι ἀναζητοῦνται. Μοὶ ἐπεφυλάττετο λοιπὸν ἢ θλιψίς καὶ ἢ αἰσχύνῃ τὰ παρακαθήσω παρ' αὐτοῖς εἰς τὴν ἑδραν τῶν ὑποδίκων.

Πότε τοῦτο; Πότε θὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐπαρχικὴν φυλακὴν; Τί ἦτον αὕτη ἢ φυλακὴ; Ποῦ ἦτον; Ἦτον χειροτέρα τῆς εἰς τὴν εὐρισκόμην; Τὰ ζητήματα ταῦτα ἐδίδον πολλὴν ἕλην ἀ-

πασχολήσεως εἰς τὸ πνευμά μου, καὶ ὁ καιρὸς παρῆλθε ταχύτερον ἢ τὴν προτεράϊαν. Δὲν εἶχον πλέον τὴν ἀνυπομονησίαν ἧτις φέρει τὸν πυρετόν. Ἦξευρον ὅτι πρέπει τὰ περιμεῖν.

Πότε λοιπὸν περιπατῶν, πότε καθήμενος εἰς τὸ ἐδώλιόν μου, περιεμεῖν.

Ὀλίγον πρὸ τῆς νυκτὸς ἤκουσα ἤχον εὐθυαύλου, καὶ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐπαίζετο ἀνεγνώρισα τὸν Ματτίαν. Ὁ καλὸς μου φίλος. Ἦθελε τὰ μ' εἰπεῖ ὅτι μ' ἐσυλλογίζετο, καὶ ἠγρόυνη: ἐπ' ἐμοῦ. Μοὶ ἤρξατο δὲ τὸ αὐλημα τοῦτο ὑπὲρ τὸν τοῖχον, ὅστις ἦτον ἄντικρυ τοῦ παραθύρου μου. Βεβαίως ὁ Ματτίας ἦτον ἐκτὸς τοῦ τοίχου, εἰς τὴν ὁδὸν, καὶ ὀλίγων μέτρων ἀπόστασις μᾶς ἐχώριζε. Δυστυχῶς οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν ἠδύνατο τὰ διατυπώσῃ τοὺς λίθους. Ἄλλ' ἂν τὰ βλέμματα δὲν διέρχονταί τοὺς τοίχους, οἱ ἤχοι ὅμως τοὺς ὑπερβαίνουσι καὶ εἰς τοὺς τοῦ εὐθυαύλου ἀνεμινύοντο καὶ κρότοι βημάτων, καὶ βόμβοι ἀόριστοι, καὶ ἐνόησα ὅτι ὁ Ματτίας καὶ ὁ Βῆθ ἐδίδον βεβαίως ἐκτὸς παραστάσιν.

Διατί εἶχον ἐκλέξει τὸ μέρος τοῦτο; Διότι ἦτο πρόσφορον δι' εἰσπράξεις; Ἦ ἤθελον τὰ μοὶ δώσωσιν ἀγγελίαν;

Ἄφρη; ἤκουσα φωνὴν καθαρὰν, τὴν φωνὴν τοῦ Ματτίου, κράζουσαν γαλλιστί: «Ἀῦριον τὸ πρῶτ, τὰ χαράγματα!» Καὶ ἔπειτα ἤρξατο εὐθὺς πάλιν ὁ βομβῶν ἤχος τοῦ εὐθυαύλου.

Δὲν μ' ἐχειρίζετο πολλὴ εὐφροσύνη διὰ τὸ ἐνοήσῃ ὅτι ὁ Ματτίας δὲν ἀπηύθιεν πρὸς τὸ ἀγγλικόν του ἀκροατήριον τὰς γαλλικὰς ταύτας λέξεις: «αῦριον πρῶτ, τὰ χαράγματα», ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ. Ἄλλ' ἐπίσης εὐκολον τὰ καταλάβῃ τὴν ἐνοϊάν των δὲν μ' ἦτον, καὶ ἐκ νέου ἤρξατο θέτων σειράν ἐρωτήσεων, εἰς ἀς δὲν εὐρισκον ἀποκρίσεις φρονιμους.

Ἄμα ἐπῆλθεν ἢ νύξ ἐρρήθη εἰς τὴν κρεμαστὴν κλίνην μου, καὶ ἐπροσπάθησα τὰ κοιμηθῆ ἀλλ' ἤκουσα πολλὰς ὥρας ἀντηχοῦσας ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰ πέριξ ὠρολόγια· μέχρι τέλους ὅμως ἐπῆλθεν ὁ ὕπνος καὶ μὲ παρέλαβεν εἰς τὰς πτέρυγας τοῦ.

Ὅταν δ' ἐξύπνησα, ἢ νύξ ἦτον βαθεῖα, οἱ ἀσφρες ἔλαμπον εἰς σκοτεινὸν οὐρανόν, καὶ οὐδεὶς ἤχος ἤκούετο. Βεβαίως ἢ ἡμέρα ἦτον ἀκόμη μακράν. Ἐπιστρέψας δ' ἐκάθησα εἰς τὸ ἐδώλιόν μου, καὶ δὲν ἐτόλμησα τὰ περιπατήσω οὐδὲ μόνος μὴ ἐπισύρω τὴν προσοχήν, ἂν ἐγίνετο περιπολίτ' δι' ἢ ἐμειναι περιμεῖν. Μετ' ὀλίγον ἐν ὠρολόγιον ἐκτύπησε τρεῖς. Πολὺ ἐνωρίς εἶχον ἐξυπνήσει· ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα ἢ ἀποκοιμηθῆ πάλιν· νομίζω δὲ ὅτι, καὶ ἂν ἤθελον, δὲν θὰ ἠδύναμην, διότι μὲ κατεῖχε πυρετὸς, ἀγωνία.

Ἦ μόνον μου ἀσχολία ἦτον τὰ μετῶ τοὺς κτύπους τῶν ὠρολογίων. Ἄλλ' πόσον μακρὰ μοὶ εἶφαίνοντο τὰ δεκαπέντε λεπτὰ τὰ διερχόμενα ἀπὸ τῆς ὥρας εἰς τὸ τέταρτον, ἀπὸ τοῦ τετάρτου εἰς

πρόσχα. Ἐγὼ δ' ἐν τούτοις θὰ μετασχηματίσω τὴν ἀμάξαν, ὅπως μὴ γνωρισθῇ ὅπου διέρχεται.

Τὸ ὄχημα τοῦτο ἦτον ἀμάξιον ἔχον θόλον ἐκ λευκοῦ ὑφάσματος, στηριζομένου εἰς ζύλινα ἡμικύκλια. Ταῦτα κατεβίβασεν ἐντὸς εἰς τὴν ἀμάξαν, τὸ δὲ ὕψος τὸ ἐδίπλωσεν εἰς τέσσαρα, καὶ μ' εἶπε νὰ κρυφθῶ ὑπ' αὐτό. Ἐπειπε δὲ καὶ τὸν Ματτίαν νὰ κρυφθῇ καὶ αὐτὸς ὁμοίως, καὶ οὕτω μετεμορφώθη ἐντελῶς τὸ ἀμάξιον οὔτε κάλυμμα ἔχον, οὔτε τρεῖς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἕνα μόνον. Ἄν κατεδιωκόμεθα, τὰ γνωρίσματα ἡμῶν, ἃ θὰ ἐδίδον ὅσοι θὰ μᾶς ἐβλεπον διερχομένους, θὰ ἐκαταίουν τὰς ἐρεῦνας.

— Ποῦ ὑπάγωμεν; ἠρώτησα τὸν Ματτίαν, ὅταν ἠπλώθη πλησίον μου.

— Εἰς Λιττελάμπτον, λιμενίσκον, ὅπου ὁ Βὸβ ἔχει ἀδελφόν. Αὐτὸς εἶναι πλοίαρχος μικροῦ πλοίου ἀπερχομένου εἰς Γαλλίαν, εἰς Ἰσιγνὸν τῆς Νορμανδίας, ὅπου φορτῶναι αὐγά καὶ βούτυρον. Ἄν σωθῶμεν, — καὶ θὰ σωθῶμεν, — εἰς τὸν Βὸβ θὰ τὸ ὀφείλωμεν. Αὐτὸς ἐπραξε τὰ πάντα. Τί θὰ ἐδυνάμην διὰ σὲ ὁ πτωχὸς ἐγὼ; Ὁ Βὸβ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὸν σιδηρόδρομον, νὰ σοὶ στείλῃ τὸ γραμματίον μου διὰ τοῦ σωλῆνος, καὶ ἐπεισε τοὺς συντρόφους τοῦ νὰ μᾶς δανείσων αὐτὸ τὸ ζῶον. Αὐτὸς θὰ μᾶς δώσῃ καὶ πλοῖον νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Γαλλίαν· διότι ἐνόησεν ὅτι, ἂν ἤθελες νὰ πλεύσῃς δι' ἀτμοκινήτου, ἀμέσως θὰ ἐκκρατεῖσο. Βλέπεις ὅτι χρήσιμον πράγμα εἶναι οἱ φίλοι.

— Καὶ τὸν Κάπην, τίς εἶχε τὴν ἰδέαν νὰ τὸν φέρῃ;

— Ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Βὸβ ἐσοφίσθη νὰ τὸν βράψῃ κίτρινον ὅπως μὴ γνωρισθῇ. Τὸν ἐκλέψκαμεν ἀπὸ τοῦ ἀστυνομοφύλακος Ζερὺ, τοῦ νοήμονος Ζερὺ, ὃς ἔλεγεν ὁ δικαστής, ὅστις ὅμως δὲν ἐνόησεν ὅτι ὁ Κάπης ἐπέταξεν. Ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ἅμα ὁ Κάπης μ' ἐμύρισεν, ἐπραξεν αὐτὸς τὸ πᾶν. Ἐπειτα δὲ καὶ ὁ Βὸβ γνωρίζει: ὅλα τὰ τεχνάσματα τῶν κλεπτῶν τῶν κυναρίων.

— Καὶ ὁ ποὺς σου;

— Ἰατρὸύθη, ἢ περίπου. Οὔτε εἶχον καιρὸν νὰ σκεφθῶ περὶ αὐτοῦ.

Αἱ ὁδοὶ τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶναι ἀνοικταὶ ὡς αἱ τῆς Γαλλίας. Εἰς διάφορα μέρη δοκὸς τὰς φέρτει, καὶ ὁ ἐκεῖ διερχόμενος πρέπει νὰ πληρόνη. Ὅταν ἐφθάνομεν εἰς εἷς τῶν φραγμῶν τούτων, ὁ Βὸβ μᾶς ἔλεγε νὰ σιωπῶμεν καὶ νὰ μὴ κινώμεθα, καὶ οἱ φύλακες ἐκεῖ ἐβλεπον ἀμάξιον ἔχον μόνον τὸν ἠνίοχον του. Τοῖς ἔλεγε δ' ὁ Βὸβ τινὰς ἀστεϊσμούς καὶ διήρχετο.

Ὁ ἰπποδρόμιον γελωτοποιῶν, ἱκανώτατος ὢν εἰς τὰς μεταμορφώσεις, εἶχε λάβει τὸ σχῆμα κалоῦ χωρικοῦ γεωπόνου, καὶ οἱ προσεχέστεροι γνώριμοί του θὰ τῷ ὠμίλουν χωρὶς νὰ ἠξεδύουν τίς εἶναι.

Ἐπροχωροῦμεν ταχέως, διότι γεννητὸς ἦτον ὁ

ἵππος καὶ καλὸς ἀμαξηλάτης ὁ Βὸβ. Ἀνάγκη ὅμως ὑπῆρχε νὰ ἰστάμεθα ἐνίοτε διὰ ν' ἀναπαύηται καὶ νὰ τρώγῃ ὁ ἵππος. Εἰς ξενοδοχεῖον ὅμως δὲν ἐμείναμεν, ἀλλ' εἰς τὸ δάσος, ὅπου ὁ Βὸβ ἔλυσε τὸν ἵππον, καὶ τῷ ἐπέρασαν εἰς τὸν λακκὸν σάκκον κριθῆς ἢν ἔλαβεν ἐκ τῆς ἀμάξης. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον νύξ σκοτεινὴ, φόβος δὲν ὑπῆρχε νὰ μὴ ἀνακαλυφθῶμεν.

Τότε ἠδυνήθημεν νὰ συνομιλήσω μετὰ τοῦ Βὸβ, καὶ πλήρης συγκινήσεως νὰ τῷ εἰπῶ τινὰς λέξεις εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ δὲν μ' ἀφῆκε νὰ τῷ ἐκφράσω ὅ,τι εἶχον εἰς τὴν καρδίαν.

— Μὲ ὑπεχρέωσες, εἶπε, σφίγγων μοι τὴν χεῖρα· σήμερον ἐγὼ σὲ ὑποχρῶ. Ἐκαστος τὴν ἀράδα του. Ἐπειτα εἶσαι ἀδελφὸς τοῦ Ματτίαν, καὶ διὰ παιδίον καλὸν ὡς τὸν Ματτίαν πολλὰ πράγματα γίνονται.

Τὸν ἠρώτησα ἂν ἤμεθα ἀκόμη μακρὰν τοῦ Λιττελάμπτον, καὶ μ' εἶπεν ὅτι ἀπέχει ἀκόμη ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, καὶ πρέπει νὰ σπεύσωμεν, διότι τὸ πλοῖον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀπέπλεε πᾶν σάββατον εἰς Ἰσιγνὸν, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ἀμωτικὴ ἦτον ἐνωρίς. Ἦτον δ' ἡ ἡμέρα ἐκείνη παρασκευή.

ἠπλώθημεν λοιπὸν πάλιν εἰς τὰ ἄχυρα ὑπὸ τὸ πανίον, καὶ ὁ ἵππος ἐξέυχθη καὶ ἐκίνησε ταχυβατῶν.

— Φοβεῖσαι; μ' ἠρώτησεν ὁ Ματτίαν.

— Ναι καὶ ὕχι. Φοβοῦμαι πολὺ μὴ συλληφθῶ καὶ πάλιν· ἀλλὰ νομιζῶ ὅτι δὲν θὰ συλληφθῶ. Ὅστις ὅμως φεύγει δὲν ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ἐνοχος; Τοῦτο πρὸ πάντων μὲ βασανίζει. Τί νὰ εἰπῶ πρὸς ὑπεράσπισίν μου;

— Τὸ ἐσκέφθημεν τοῦτο· ἀλλ' ὁ Βὸβ ἐνόμισεν ὅτι πρὸ παντὸς ἀνάγκη ἦτον νὰ μὴ καθήσῃ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ κακουργιοδικεῖου. Εἶναι λυπηρότατον νὰ καθήσῃ τις ἐκεῖ, καὶ ἂν ἀθωωθῇ. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐτόλμησα νὰ εἰπῶ, διότι ἀκλόνητον ἔχων τὴν ἰδέαν ὅτι ἔπρεπε νὰ σὲ φέρω εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐφοβοῦμην μὴ ἡ ἰδέα αὕτη μοὶ γίνῃ κακὴ σύμβουλος.

— Καλῶς ἐπραξας, καὶ ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ, πρὸς σὰς θὰ ὀφείλω εὐγνωμοσύνην.

— Τίποτε δὲν θὰ συμβῇ· ἐσὸ ἦσοχος. Εἰς τὸν σταθμὸν ὁ φύλαξ σου θὰ κατέθεσε τὴν ἔκθεσίν σου· ἀλλ' ὅσα νὰ ὀργανισθῶσιν αἱ ἐρευναι, θὰ παρῆλθῃ καιρὸς, καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις εἰς τὰ τέσσαρα! Ἐπειτα δὲν ἠξεδύουν ὅτι θ' ἀποπλεύσωμεν ἐκ Λιττελάμπτον.

Βέβαιον ἦτον ὅτι ἂν δὲν παρηκολουθούμεθα, εἶχομεν πᾶσαν πιθανότητα νὰ ἐπιβιβάσθωμεν εἰς τὸ πλοῖον ἀνενοχλήτως. Ἀλλὰ δὲν εἶχον, ὡς ὁ Ματτίαν, τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τὸν σταθμὸν ὁ φύλαξ ἐχρονотρίβησε πρὶν μᾶς καταδιώξῃ. Οὗτος ἦτον ὁ κίνδυνος, καὶ ἐδύνατο νὰ εἶναι μέγας.

Ἐν τούτοις ὁ ἵππος, ὑπὸ τοῦ Βὸβ προτροπῶμενος, ἐξηκολούθη: καλπάζων ἐπὶ τῆς ἐρήμου ὁδοῦ, σπαιώως δ' ἐνίοτε ἀπηντῶμεθα μετὰ τινος

ἀμαξῶν, ἀλλ' οὐδεμία εἰς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πορευομένη δὲν μᾶς ἐπροπέρασε. Τὰ χωρία δι' ὧν διηρχόμεθα ἦσαν εἰς σιγὴν βεβυθισμένα, καὶ εἰς ὀλίγα παράθυρα ἐφαίνοντο φῶτα μὴ σβεσθέντα ἀκόμη. Μόνον κύνας τινὲς προσεῖχον εἰς τὴν ταχέως ἡμῶν πορείαν, καὶ μᾶς κατεδίωκον διὰ τῶν ὕλακῶν των. Ὅταν μετ' ἀνάβασιν ὁπωσοῦν ἀπότομον ὁ Βὸβ ἐκράτει τὸν ἵππον τοῦ ἵνα τὸν ἀφήσῃ ν' ἀναπνεύσῃ, κατεβαίνομεν τῆς ἀμάξης, καὶ ἐκολλῶμεν τὸ αὐτίον εἰς τὴν γῆν διὰ ν' ἀκρασθῶμεν· ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Ματτίαν, ὁ ὀξυκόωτερος ἡμῶν, οὐδένα ὑποπτον κρότον ἤκουσε, καὶ ὠδοιποροῦμεν διὰ τοῦ σκότους καὶ τῆς σιγῆς τῆς νυκτός.

Ἦδη δ' ἐμένομεν ὑπὸ τὸ πανίον, οὐχὶ πλεόν κρυπτόμενοι, ἀλλ' ἵνα προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τοῦ ψύχους, διότι πρὸ πολλοῦ ἐφύσα ἀνεμὸς παγερός. Ὅταν δ' ἠγγίζομεν τὰ χεῖλη διὰ τῆς γλώσσης, τὰ κύρισκομεν ἀλυμρά. Τοῦτο ἐδήλου ὅτι ἐπλησάζομεν εἰς τὴν θάλασσαν. Μετ' ὀλίγον δὲ παρετηρήσαμεν λάμπην, ἣτις ἔπαυεν εἰς τακτικὰς διαλείψεις, καὶ πάλιν ἀνεραίνετο. Αὕτη ἦτον ὁ φάρος. Ἄρα ἐφθάνομεν.

Ὁ Βὸβ ἀνεχαίτισε τὸν ἵππον τοῦ, καὶ τὸν ὠδήγησε, βῆμα ἤδη χωροῦντα, εἰς ὁδὸν πλαγίαν. Ἐπειτα δὲ, καταβάς τῆς ἀμάξης, μᾶς εἶπε νὰ μείνωμεν ἡμεῖς καὶ νὰ κρατῶμεν τὸν ἵππον· ὁ ἴδιος δ' ἀπῆλθε νὰ ἰδῇ ἂν ὁ ἀδελφὸς τοῦ δὲν εἶχεν ἀναχωρήσει, καὶ ἂν ἐδυνάμεθα ἀκινδύνως νὰ ἐπιβιβάσθωμεν.

Ὁμολογῶ ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ἀπουσίας τοῦ Βὸβ μοὶ ἐφάνη μακρὸς, μακρότατος. Δὲν ὠμιλοῦμεν, καὶ ἠκούομεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τὴν θάλασσαν θραυσομένην ἐπὶ τῆς ἀκτῆς μετ' ἤχου μονοτόνου, ὅστις ἠύξανε τὴν συγίνησιν ἡμῶν. Καὶ ὁ Ματτίαν ἔτρεμεν ὡς κ' ἐγὼ.

— Εἶναι τὸ ψύχος, μοὶ εἶπε κρυφίως.

Ἦτον ἀληθές; Βέβαιον τοῦλάχιστον ἦτον ὅτι, ὅταν ἀγγελάς ἢ πρόβατον βόσκον εἰς τὴν πεδιάδα ἦν διεσχιζεν ἡ ὁδὸς ἡμῶν, προσέκρουεν εἰς ἕνα λίθον, ἢ ἐκτύπη εἰς μίαν φραγῆν, ἤμεθα εὐαισθητότεροι εἰς τὸ ψύχος καὶ μάλλον ἐτρέμομεν.

Τέλος ἠκούσαμεν κρότον βημάτων εἰς τὴν ὁδὸν, δι' ἧς ὁ Βὸβ εἶχεν ἀπέλθει. Βεβαίως ἐκεῖνος θὰ ἦτον ἐπιστρέφων, καὶ ἡ τύχη μου θ' ἀπεφασίζετο.

Καὶ ἦτον τῷ ὄντι ὁ Βὸβ, ἀλλ' οὐχὶ μόνος. Ὅταν προσῆλθεν, εἶδομεν ὅτι καὶ ἄλλος τις τὸν συνώδευε, φορῶν ἐπενδύτην στιλπνοῦ κροπανίου, καὶ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς μάλλινον.

— Ὁ ἀδελφός μου, εἶπεν ὁ Βὸβ. Σὰς λαμβάνει εἰς τὸ πλοῖόν του. Θὰ σὰς διαβιβάσῃ καὶ χωρίζομεθα, διότι περιττὸν εἶναι νὰ γίνῃ γνωστὸν ὅτι ἐγὼ ἦλθον ἐδώ.

Ἠθέλησα νὰ εὐχαριστήσω τὸν Βὸβ, ἀλλὰ μὲ διέκοψε σφίγγων τὴν χεῖρά μου.

— Ἄς τ' ἀφήσωμεν αὐτὰ, εἶπε. Πρέπει ν' ἀν-

τιβοθώμεθα, ὅταν ἔρχεται καθενὸς ἢ σειρὰ. Ὁ ἀνταμωθῶμεν πάλιν, καὶ εὐτυχῆς εἶμαι ὑπηρετήσας τὸν Ματτίαν.

Οὕτω παρηκολουθήσαμεν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βὸβ, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰσῆλθομεν εἰς ὁδοὺς σιωπηλάς τῆς πόλεως, καὶ μετὰ τινὰς περιστροφὰς εὐρέθημεν εἰς τὴν προκουμαίαν, καὶ ὁ ἀνεμὸς τῆς θάλασσης μᾶς ἐκτύπη τὸ πρόσωπον.

Χωρὶς οὐδὲν νὰ εἰπῇ, ὁ ἀδελφός τοῦ Βὸβ μᾶς ἐδειξε μικρὸν πλοῖον ἰστιοφόρον, καὶ ἐνόησαμεν ὅτι ἦτον τὸ ἐδικόν του. Μετ' ὀλίγα δὲ λεπτὰ εἶχομεν ἐπιβιβάσθη, καὶ ἀμέσως μᾶς κατεβίβασεν εἰς μικρὸν κοιτῶνα.

— Ἀποπλέω μετὰ δύο ὥρας μόνον, μᾶς εἶπε. Μείνατε ἐκεῖ, καὶ μὴ κάμνετε θόρυβον.

Ὅταν δ' ἐκλείδωσε τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος τούτου, ἀθροῦβως ὁ Ματτίαν ἐβόηθη εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ μ' ἐφίλησε. Τότε δὲν ἔτρεμε πλεόν.

[Ἔσται συνέχεια].

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος.

Ἡ θεία τοῦ τίτλου! Ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων, προσεχέστερος πρὸς τὸ φθοροῦν ἐκεῖνο ἐν τῷ ἔσπυον, ὡς λέγεται, ἀδυναμία καταστρέφει τὴν ἔργα σου, δὲν εἶναι ἀπὸ ὁ θύματος; ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ.

Ἡ ἐπιστήμη δὲν κατεῖχεν ἀνάκαθεν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἀνθρώπου τὴν προσηκούσαν αὐτῇ θέσιν. Τὸ κύρος αὐτῆς ἐπὶ πολὺν χρόνον περιεφρονήθη, τὰ διδάγματα αὐτῆς κατεπολεμήθησαν, αἱ ἀρχαὶ παρεγνωρίστησαν. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας βραδέως καὶ δυσκόλως ἐπροόδευσε, καθότι τὸ παρατηρεῖν καὶ ἐξετάζειν τὴν φύσιν διὰ τῆς πείρας ἦτο ἀγνωστον εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Μέχρι τῆς Ἀναγεννήσεως¹, ἡ ἐπιστήμη ὑπόκειται εἰς τὴν σχολαστικὴν τῆς Σχολῆς ἐξουσίαν καὶ κατατρέχεται ὀσάκις προσπαθεῖ νὰ ζήσῃ. Ὁ Κοπερνίκιος παραστήσας τὰ διδασκόμενα καὶ διακροῦζας ἐναντὶ ν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν τότε διδασκάλων, ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ὁ Γαλιλαῖος παρουσιάσας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ θαυμάσιον θέαμα τῆς ἀληθοῦς τῶν ἀστέρων κινήσεως, σπουδαίαν ἐπήνεγκον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας μεταβολήν. Πρῶτον ἦδη ὁ ἀνθρώπος βλέπει ὅτι ἀπεπλανήθη ζητῶν τὴν ἀλήθειαν παρ' ἄλλων ἀνθρώπων ἀγνωσούντων ἐπίσης αὐτὴν, ἀντὶ νὰ τὴν ζητῇ ἐν τῇ φύσει, ἣτις ἐπιμελῶς ἐρευνημένη ἀποκαλύπτει αὐτήν. Ὁ Γαλιλαῖος διευθύνει τηλεσκοπίον πρὸς τὸν οὐρανὸν, μέγα τοῦτο συμβῆν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς προόδου! καθότι ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἐπιστήμων ἔπαυσεν ἀναδιφῶν τὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων διδασκάλων, ὅτι ἡ νέα φιλοσοφία νέαν ἀνοίγει εἰς τὴν παρατήρησιν ἀρετηρίαν, ὅτι ὁ νοῦς ἀπελευθεροῦται.

1. Ἡ Ἀναγέννησις (Renaissance) τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος.

Καθ' ὅλον τὸν μέσον αἰῶνα ἡ ἐπιστήμη ὑπακούει εἰς τὴν σχολαστικὴν, τὴν περιορισμένην ἐκείνην φιλοσοφίαν, ἧτις ὡς ἀληθῆ θεωρεῖ μόνα τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεδεγμένα καὶ τὰ ὑπὸ εὐσεβῶν διδασκάλων διδασκόμενα. Τὴν σήμερον ἡ ἐπιστήμη διακκρύπτει τὰς ἀληθείας αὐτῆς ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ. Ὁ νεωτεριστὴς εὐκόλως καταστρέφει παραδεδεγμένην θεωρίαν, παρουσιάζων γυγνός τι ἀτυμβίαστον πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην. Ἄλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχεν οὕτω ἄλλοτε, παράδειγμα δὲ τούτου παρέστη ἡμῖν ἡ ἱστορία τῶν μαρτύρων τῆς ἀστρονομίας.

Ὁ Βάκων καὶ ὁ Descartes εἶναι οἱ ἰδρυταὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, οἱ δημιουργοὶ τῆς ὑγιοῦς λογικῆς, ἧτις διδάσκει ἡμᾶς, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ διασημοῦ Γάλλου φιλοσόφου, «να διευθύνωμεν καλῶς τὴν ἡμετέραν διάνοιαν ὅπως ἀναζητῶμεν τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ». Ὁ Descartes ἐκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς κρίσεως εἰπόν ὅτι «οὐδὲν πρέπει νὰ παραδεχόμεθα ὡς ἀληθὲς, εἰ μὴ καθαρῶς καὶ σαφῶς ἀπεδείχθη ὡς ἄληθές».

Ἡ ἰδέα αὕτη, ἧτις φαίνεται ἡμῖν ἀπλοῦς ἄτη, ἐξωρεῖτο τότε ὡς τερατολογία. Ἐγκλημα ἦτο τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὴν μαρτυρίαν τῶν αἰσθήσεων ἢ τῆς λογικῆς ἐναντίον τῶν λόγων τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν παραγγελμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πλάνη λοιπὸν καὶ αἰ προλήψεις διεβιάζοντο ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Εἰς τὸν ἀστρονόμον τὸν τολημῆσαντα νὰ εἴπῃ «εἶδον κηλίδας εἰς τὸν ἥλιον, ὡς βλέπετε κηλίδας ἐπὶ τοῦ χάρτου», ἀπεκρίνοντο «δὲν εἶναι δυνατὸν, καθότι οἱ διδάσκαλοι διδάσκουσιν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ἄφθαρτος, αἱ δὲ κηλίδες εἶναι σημεῖον φθορᾶς».

Τῆς κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν μεγάλης φιλοσοφικῆς κινήσεως προηγῆθη ἐν τῇ τρίτῃ ἐκατονταετηρίδι πρόδρομος ἐξοχος τὴν μεγαλοφυῶν καὶ τὰς συμφορᾶς, ὁ Ῥογέρος Βάκων. Τῷ ὄντι ὁ περιώνυμος Ἄγγλος μοναχὸς εἶναι ὁ πρῶτος φιλόσοφος ὅστις διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν παρεκτροπῶν τῆς σχολῆς. «Ἐάν ἡδύναμην, ἐλεγεν, ἤθελον κούσει ὅλα τοῦ Ἀριστοτέλους τὰ βιβλία, καθότι χρονοτριβοῦμεν μελετώντες αὐτὰ, εἰς οὐδὲν δὲ χρησιμεύουσιν ἢ εἰς τὸ νὰ διαδίδωσι τὴν πλάνην καὶ νὰ ἀξάνωσι τὴν ἀμάθειαν». Ταῦτα λέγων ὁ Βάκων δὲν εἶχε κατὰ νοῦν τὸν Ἀριστοτέλην τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλ' ὅ,τι δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν τὸν Ἀριστοτελισμὸν τοῦ μεσαιῶνος.

Ὁ Ῥογέρος Βάκων, γεννηθεὶς ἐν Ilchester ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Σόμερσετ κατὰ τὸ ἔτος 1214, ἠκούσε κατὰ πρῶτον τὰ μαθήματα τοῦ πανεπιστημίου τῆς Οξφόρδης, ἔπειτα δὲ μετέβη εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, μεγίστην ἔχον τότε φήμην. Ἀναδειχθεὶς διδάκτωρ τῆς θεολογίας, εἰσῆλθεν εἰς τὸ τάγμα τῶν σχοινοζωστῶν. Αἱ περιστάσεις τοῦ βίου αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεί-

1. Λόγοι τοῦ Γαλιλαίου

νη εἶναι ἄγνωστοι. Τοῦτο μόνον γνωρίζομεν, ὅτι ὁ πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἔρος αὐτοῦ ἐγένετο ἕκτοτε δι' αὐτὸν ἀφορμὴ βασάνων ἐκ μέρους τῶν θρησκομανῶν συναδέλφων του. Ὁ Ῥογέρος Βάκων ἐμαθε κατὰ πρῶτον τὴν λατινικὴν, τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ἑβραϊκὴν καὶ τὴν ἀραβικὴν, ἵνα δυνηθῇ ν' ἀναγνώσῃ τοὺς ἀρχαίους εἰς τὸ πρῶτότυπον κείμενον. Ἐκτὸς τούτου ἠσχολεῖτο περὶ τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομίαν, τὴν φυσικὴν, τὴν χημείαν καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς ἐπιστήμας, ἐδουλοῦντο δὲ πρὸ πάντων εἰς τὴν πείραν, καὶ διέδιδε τὰς ὑγιεῖς αὐτοῦ ἀρχὰς μεταξὺ τῶν πολυκρίθμων νέων, οἵτινες ἐβοήθουν αὐτὸν εἰς τὰς ἐρεῦνας του. Ἡ φιλοπονία αὐτοῦ καὶ ἡ εὐφυῖα κατέστησαν αὐτὸν περίφημον. Ἐν Παρισίῳ ἐκαλεῖτο *Docteur admirable* (Docteur admirable), ἦτο δὲ ἄξιός τοῦ ὀνόματος τούτου διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Βάκων πρῶτος περητῆρησε τὸ ἔσφαλμένον τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ὡς πρὸς τὸ ἡλικιῶν ἔτος, καὶ προέτεινε τὴν μεταρρύθμισιν αὐτοῦ εἰς τὸν πάπαν Κλήμεντα Δ'. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη συνετελέσθη τρεῖς ἑκατονταετηρίδας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Μελετήσας πρῶτος τὰς ιδιότητες τῶν κοίλων καὶ κυρτῶν ὑέλων, κατεσκεύασε τὰ πρῶτα δίοπτρα πρὸς χρῆσιν τῶν πρεσβυῶπων καὶ ἐξέθηκε τὴν θεωρίαν τοῦ τηλεσκοπίου. Καὶ δὲν ἀνεκάλυψε μὲν ἴσως, ὡς ἐσφαλμένως ἐββέθη, τὴν πυρίτιδα, ἢ σαφέστατα περιέγραψε πενήτηκοντα ἔτη πρὸ αὐτοῦ ὁ Μάρκος Γραϊκός¹, ἀλλὰ τούλάχιστον συνετέλεσεν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς οὐσίας ταύτης, διδάξας τὴν μέθοδον τοῦ καθαρίζου τοῦ νήτρου, τὸ ὅποιον εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἐν τῶν συστατικῶν τῆς πυρίτιδος στοιχείων.

Ἄλλ' ἕνεκα τῶν ἔργων τούτων ὁ Βάκων ἐκτιμηθῆναι ἐπὶ μαγείᾳ. Ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ ἀπέδιδεν αὐτῷ πλεῖστα θαύματα. Ἐλέγετο ὅτι ἦτο μάγος, ὅτι κατεσκεύασε κεφαλήν χαλκίνην ὀμβλοῦσαν καὶ προλέγουσαν τὸ μέλλον. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ οὐδὲν περὶ τούτου περιέχουσιν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι ὁ φθόνος καὶ ἡ θρησκομανία τῶν συναδέλφων του μοναχῶν τῷ ἐπροξένησαν μυρίας βασάνους. Οἱ προϊστάμενοί τοῦ Τάγματός του ἀπηγόρευσαν αὐτῷ νὰ κοινοποιήσῃ τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ εἰς οἰονδήποτε ἐπὶ ποινῇ νηστείας. Ἄλλ' ὅμως ὁ Βάκων ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος Δ' μεγάλην ἔχοντος περιέργειαν νὰ μάθῃ τὰς θαυμασίας ἐφευρέσεις τοῦ περιώνυμου σχοινοζωστῆ. Ὁ Ῥογέρος Βάκων ἐπειψεν εἰς τὸν Πάπαν τῇ φροντίδι ἀφωσιωμένου μαθητοῦ, τοῦ Ἰωάννου τῶν Παρισίων, τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ σύγγραμμα *Opus majus* (Μεγάλη ἔργον)

1. Περὶ τοῦ ὁποίου οὐδὲν εἶναι γνωστὸν, εἰμὴ μόνον ὅτι ἔγραψε βιβλίον, τὸ ὅποιον μεταξὺ πολλῶν γελοίων παραγγελμάτων περιέχει καὶ τὴν μέθοδον τοῦ κατασκευάζειν πυρίτιδα.

καὶ κατόπιν τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ περὶ τῶν Μυστικῶν ἔργων τῆς τέχνης καὶ τῆς φύσεως καὶ περὶ τῆς οὐδενείας τῆς μαγείας (*De Secretis operibus Artis et Naturae et nulitatae magiae*).

Τὰ βιβλία ταῦτα περιείχον ἐπιστημονικὸν πλοῦτον μέγιστον, ἀποδεικνύοντα ὅτι ὁ Ῥογέρος Βάκων ἦτο ἀληθῶς ἐξοχος νοῦς. Τὸ *Opus majus* πραγματεύεται περὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς γλωσσολογίας. Ἐν αὐτῷ εὐρίσκουμεν τὰς ἀρχὰς τῆς ὀπτικῆς, τὴν θεωρίαν τῶν καυστικῶν κατόπτρων, ἀκριβεστάτας πρακτικῆς περὶ τοῦ φαινομένου τῆς διαθλάσεως τοῦ φωτός, τὴν ἐξήγησιν τῆς ἰριδος, τὴν ἐνδειξιν τῆς μεταπτώσεως τῶν ἰσημερινῶν σημείων, πρὸς τούτοις δὲ ἀποκαλύπτει μαρτυρούσας τοσοῦτον ἕκτακτον τὴν τοῦ γράφοντος ὀξύδερκειαν, ὥστε ἐδυνάμεθα εὐκόλως νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶχε προαισθησῆναι τινὰ τοῦ μέλλοντος. Περὶ πυρίτιδος ὀμβλῶν ὁ Βάκων λέγει αὐτολεξεί: «Ἀρκεῖ ν' ἀναφλέξωμεν ἐλαχίστην ποσότητα τῆς οὐσίας ταύτης, ὅπως παράξωμεν πολὺ φῶς μετὰ φοβεροῦ κρότου· διὰ τοῦ μέσου τούτου δυνάμεθα νὰ καταστρέψωμεν πόλιν ἢ στρατόν». Περὶ φυσικῆς καὶ μηχανικῆς ποιούμενος τὸν λόγον, φαίνεται οἰονεὶ περιγράφων τὰς ἀτμοκινήτους μηχανὰς καὶ τοὺς σιδηροδρόμους καὶ ὑποδεικνύων τὸ δυνατόν τῆς εἰς τὸν ἀέρα ὑψώσεως. «Δυνατὸν εἶναι, λέγει, νὰ κατασκευασθῶσι μηχαναὶ δυνάμεναι νὰ κινήσωσι τὰ μέγιστα πλοῖα ταχύτερον ἢ τάγμα ὀλόκληρον κωπηλατῶν. Προεὐεῖς μόνον ἤθελεν εἶναι ἀναγκαῖος διὰ τὴν διευθύνῃ αὐτὰ. Δυνατὸν εἶναι καὶ τὰς ἀμάξεις νὰ κινήσωμεν μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος ἄνευ τῆς βοήθειας ζώου τινός. Τέλος δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ κατασκευασθῶσι μηχανήματα ἔχοντα συσκευὴν πτερύγων, διὰ τῶν ὁποίων ἠθέλομεν δυνηθῆναι νὰ ἱπτάμεθα ὡς πτηνὰ εἰς τὸν ἀέρα».

Τὸ *Opus majus* περιέχει πρὸς τούτοις κεφάλαιον ἀξιοθαύμαστον περὶ τῆς τέχνης τοῦ ἐκτελεῖν πειράματα. Ἡ διὰ πειραμάτων ἐρευνα θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Βάκωνος ὡς ἡ ἀρίστη μέθοδος πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀληθείας. Αἱ αὐτῆς οἱ χημικοὶ καὶ οἱ φυσικοὶ δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι τὰς μεγίστας ἀνακαλύψεις. Καὶ ἀληθῶς μὲν ὁ συγγραφεὺς, ἀφοῦ εἰς τοιοῦτον ἐφθασεν ὕψος φιλοσοφικῶν ἰδεῶν, ἀποπλανᾶται εἰς τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ πιστεύει ὅτι ὑπάρχει τρόπος τοῦ πολλαπλασιάζειν τὰ πολυτίμα μεταλλά καὶ τοῦ περατείνεσθαι τὴν ζωὴν, ἀλλὰ μὴ λησημονῶμεν ὅτι ἐξ ἡ ἐν τῇ δεκάτῃ τρίτῃ ἐκατονταετηρίδι.

Ὁ Βάκων παραβιάς τὰ ἐν τῇ Μονῇ τῶν σχοινοζωστῶν κεκανονισμένα, καὶ κινήσας διὰ τῆς φήμης αὐτοῦ τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον, ἐπέσυρεν ἐφ' ἑαυτοῦ μεγίστας συμφορὰς. Γνωστὸν ἦτο ὅτι ἐπροστατεύετο ὑπὸ τοῦ Πάπα, ὥστε οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐφάνησαν κατ' ἀρχὰς μετριοπαθεῖς· ἀλλ' ἀποθανόντος τοῦ Κλήμεντος Δ', ἐπετέθησαν κατ'

αὐτοῦ μανιωδῶς. Τῷ 1278 ἐπὶ Πάπα Νικολάου Γ' οἱ σχοινοζῶσται κατήγγειλαν τὸν συνάδελφον αὐτῶν ὡς ἀστρολόγον καὶ μάγον συνθηκολογήσαντα μετὰ τοῦ διαβόλου. Μάτην ὁ Βάκων προσεπάθησε νὰ δικαιολογηθῇ· εἰς τὴν ἐπὶ μαγείᾳ κατηγορίαν ἀντέτεινε τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ περὶ τῆς οὐδενείας τῆς μαγείας. «Ἐπειδὴ τὰ πράγματα ὑπερβαίνουν τὴν ὑμετέραν διάνοιαν, ἀναφανεῖ, ὀνομάζεται αὐτὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Οἱ θεολόγοι καὶ οἱ κανονικοὶ ἐν τῇ ἀμαθείᾳ αὐτῶν ἀποστρέφονται αὐτὰ ὡς δημιουργήματα τῆς μαγείας καὶ θεωροῦσιν αὐτὰ ὡς ἀνάξια χριστιανοῦ».

Ἄλλ' οὐδὲν ἴσχυσε κατὰ τῆς τυφλῆς θρησκομανίας. Τὰ ἔργα τοῦ Βάκωνος καταδικάσθησαν ὡς περιέχοντα «καινοτομίας ἐπικινδύνους καὶ ὑπόπτους», ὁ δὲ συγγραφεὺς ἀπέτισε τὸ ἀντίλυτρον τῆς μεγαλοφυῆς διὰ δεκαπενταετοῦς εἰρηκτῆς. Ὅτε εἶδον αὐτὸν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον καὶ ὡς ἐκ τῶν θλίψεων καὶ τῆς εἰρηκτῆς τετηκῶτα, τὸν ἀπέλυσαν, ὁ δὲ ἀτυχῆς γέρον μὲν ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πατριὸν γῆν, ὅπου ἀπέθανεν. Οἱ ἐξῆς πικρότατοι λόγοι, οὗς πνέων ἦδη τὰ λοιπὰ ἐπρόφερε, λέγει εἰς τῶν βιογράφων του, μαρτυροῦσι τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ: «Μετανοῶ ὅτι τοσοῦτον ὑπερ τῆς ἐπιστήμης ἐκοπίασα».

Ὁ Ῥοβέρτος Βάκων ὑπερηκόντισε τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ. Ἐνεκα τῆς μεγάλης του φήμης ἔγινε λόγος καὶ περὶ τῶν δογμάτων αὐτοῦ, πλὴν μόνον μετὰ παρέλευσιν διακοσίων ἐτῶν ἀνεφάνησαν οἱ ἀληθεῖς αὐτοῦ διάδοχοι.

Ἐνόσω δὲν ὑπῆρχεν ἡ τυπογραφία, αἱ διαμαρτυρήσεις τῶν κατὰ τῆς ὑποδουλώσεως ἀγωνιζομένων δὲν ἠκούοντο, ἀλλ' ἀφοῦ ὁ Γουτεμβέργ παρέρχεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ μέσον τοῦ νὰ διαδίδωσι τὰς ἰδέας, ἡ ἀλήθεια ἐπεβλήθη καὶ ἐξηπλώθη πανταχοῦ μετὰ τῶν βιβλίων. Οἱ φιλόσοφοι τῆς δεκάτης ἕκτης ἐκατονταετηρίδος, ἔχοντες τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο ὄπλον, τὴν τυπογραφίαν, ἐξεχέρσωσαν τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθερίας ἐξετάσεως, ἐφ' οὗ ἠδύναντο νὰ βλαστήσωσιν αἱ πειραματικαὶ ἐπιστήμαι, καὶ ἠγωνίσθησαν, ὡς θέλομεν εἶδει, ἀγῶνα φοβερὸν, διὰ νέων μαρτυρίων ἐξαγοράσαντες τὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας.

Ὁ Ramus (Pierre la Ramée) εἶναι εἰς τῶν ἐυγενεστῶτων ἀνδρῶν, οἵτινες διέπρεψαν εἰς τὸν μέγαν τοῦτον ἀγῶνα. Ὁ βίος αὐτοῦ, τὰ ἔργα καὶ ὁ χαρακτήρ, τιμῶσιν ἐξ ἴσου τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, ἐγεννήθη δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δεκάτης ἕκτης ἐκατονταετηρίδος, ὅτε ὑπέφρωσκεν ἦδη ἡ Ἀναγέννησις, ἐν τινι μικρῷ χωρίῳ τοῦ Vermandois. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ πτωχότατος ὦν γεωργὸς μὲν ἠδύνατο νὰ διατρέψῃ τὸ τέκνον του. Ἄλλ' ὁ μικρὸς Πέτρος ἐμπλεως ὦν θάρρους, κατέλιπεν ὀκταετής τὸν πατρικὸν οἶκον καὶ μετέβη μόνος εἰς Παρισίους. Ἡ ἐνδοξα τὸν ἠνάγκασε μετ' οὐ πολὺ ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' ἐπανῆλθε πάλιν, καὶ

γενόμενος υπηρέτης ευπόρου μαθητοῦ, τὴν μὲν ἡμέραν υπηρέτει πιστῶς τὸν κύριον αὐτοῦ, μέρος δὲ τῆς νυκτὸς διήρχετο μελετῶν.

Ὁ πτωχὸς Ramus προμηθεύει βιβλία σπουδαία, οἷα τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφώντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀνεγίνωσκεν αὐτὰ μετ' ἄρκου ἐπιμελείας, κατὰ δὲ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς ἤκουε μαθήματα φιλοσοφίας, τὰ ὅποια παρέδιδεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Poitiers Ἰωάννης Hennuyer τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐξησκεῖτο οὕτω εἰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἀπεδέχετο τὰς νέας ιδέας, αἵτινες ἔφερον ἤδη τὸ διακριτικὸν ὄνομα Σωκρατισμὸς, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ ἡ ἐλευθέρα περὶ τῶν πραγμάτων κρίσις καὶ ἡ ἔρευνα τῆς ἀληθείας διὰ τῆς λογικῆς. Ὁ Ramus προσεπάθησε μελετῶν ν' ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὰς παραδεδομένας ιδέας καὶ ν' ἀποφύγῃ τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, εἰκοσαετῆς δὲ ὢν ὑπέβαλε τὴν ἐναίσιμον αὐτοῦ διατριβὴν ὡς προλότου τῶν τεχνῶν, ἧτις ἦτο τοσοῦτον λαμπρὰ, ὥστε οἱ κριταὶ αὐτοῦ ἄκοντες ἐπευρήμασαν. Καὶ ὅμως τὰ ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἦσαν λίαν ἐπισηφαλῆ, καθότι προσέβαλλον τὴν σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ Ramus παραδίδων δημόσια μαθήματα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Mans, ἐσχολίαζεν ἐνώπιον ἀκροατηρίου ὅση μέραι πολυπληθεστέρου τοῦς Ἕλληνας καὶ τοῦς Λατίνους συγγραφῆς. Τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ, περιλαμβάνον τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν λογικὴν καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ διευθύνειν τὴν διάνοιαν πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀληθείας, ἠθέλησε δὲ νὰ βελτιώσῃ τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης ταύτης. Τοῦτο ἤρκει ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ὑποπτον. Ὅτε ὁ Ramus ἠθέλησε νὰ συμπληρώσῃ τὴν διδασκαλίαν του διὰ τῆς δημοσιεύσεως συγγραμμάτων, καὶ νὰ διαδώσῃ τὰ δόγματα αὐτοῦ διὰ τοῦ τύπου, τὰ βιβλία του ὑπεβλήθησαν εὐθὺς εἰς τὴν λογοκρισίαν τῆς θεολογικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ συγγράμματα (Dialecticæ partitiones et Aristotelicæ animadversiones) ἀπηγορεύθησαν διὰ βασιλικῆς διατάξεως (1 Μαρτίου 1544), αὐτὸς δὲ ὀλίγου δεῖν καταδικάζετο εἰς τὸ κάτεργον καὶ ἀπέφυγε μὲν τὴν καταδίκην ταύτην ὁ φιλόσοφος, ἀλλ' αἰ παραδόσεις αὐτοῦ ἀπηγορεύθησαν.

«Μὲ ἐλοιδύρησε καὶ μὲ ἐνέπαιξεν ὀλόκληρον τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, λέγει ὁ νέος καθηγητῆς, ἔπειτα δὲ μὲ καταδίκασεν ὡς ἀμαθὴ, ἀναίσχυντον, καικεντρεχῆ, ταραχοποιὸν καὶ συκοφάντην. Ἡ γλώσσά μου καὶ ἡ χεὶρ μου ἐδεδιμήθησαν διὰ τῆς καταδίκης ταύτης, ὥστε οὔτε ν' ἀναγνώσω οὔτε νὰ γράψω τι ἡδυνάμην οὔτε δημοσίᾳ οὔτε κατ' ἰδίαν».

Ἐπὶ Ἐβρίκου τοῦ Β' ὁ Ramus ἔζητεν ἡσυχώτερος, ἀλλὰ βραδύτερον ἢ καταδρομῆ ἐπανελήφθη. «Ἐδύνατο, λέγει ὁ Βίκτωρ Cousin, νὰ εὐρηῖ ἐξω τῆς Γαλλίας ἐντιμὸν ἄσυλον· κολλυκευτικώταται προσκλήσεις ἐκάλουν αὐτὸν εἰς Ἴταλίαν καὶ

εἰς Γερμανίαν, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ ταλαιπωρηθῆ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς».

Διορισθεὶς καθηγητῆς εἰς τὴν βασιλικὴν σχολὴν τῷ 1551, ὁ Ramus ἐπαύθη, διωρίσθη ἐκ νέου, ἐπαύθη καὶ δεύτερον, καὶ ἠναγκάσθη τέλος ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Παρισίων, ὅπου ὅμως ἐπανήρχετο πάντοτε. Κατὰ δυστυχίαν εὗρεθῆ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατὰ τὰς ἀπειρίας ἡμέρας τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ἐπειδὴ δὲ ἀναντιρρήτως ἔκλινε πρὸς τὴν τῶν διαμαρτυρουμένων ἠρησκείαν, ἐχθρὸς τοῦ τῆς, ὁ Charpentier, μανιώδης καθολικὸς, βασιλικὸς καὶ ἰεροδίκης, διέταξε νὰ τὸν ἀναζητήσωσιν ὡς Οὐγενότον. Ὁ Charpentier, λέγει ὁ ἱστορικὸς de Thou, ὑπεκίνησεν ὄχλαγωγίαν καὶ ἔστειλεν ἀνθρώπους μισθωτοὺς, οἵτινες τὸν ἐξήγαγον διὰ τῆς βίας ἐκ τοῦ καταφυγίου αὐτοῦ, τῷ ἀφῆσαν τὰ χρήματά του, τὸν ἐφόρνευσαν διὰ λογγῶν καὶ τὸν ἐβρίψαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ἀγυρίαν. Ἐκεῖ μαθηταὶ τινες μανιώδεις, κατὰ προτροπὴν τῶν διδασκάλων αὐτῶν, οὖς ἡ αὐτὴ κατεῖχε λύσσα, ἀπέσπασαν τὰ σπλάγγνα του, καὶ σύρναντες τὸ πτώμα, ἐξέθρυσαν καὶ διεμέλισαν αὐτόν.

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνὴρ, ὁ τολμηρὸς νεωτεριστῆς, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων εἰργάσθη εἰς τὴν χειραφέτησιν τοῦ πνεύματος, ὅστις ἐπεχείρησεν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης μεταρρυθμίσειν δυναμένην νὰ παραβληθῆ πρὸς τὴν μεταρρυθμίσειν, ἣν ὁ Καλθίνος καὶ ὁ Λούθηρος ἐπήνεγκον εἰς τὴν ἠρησκείαν, ὅστις ἐτόλμησε ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας καὶ νὰ κηρύξῃ πρὸ τοῦ Descartes, ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος εἶναι τὸ κριτήριον τῆς ἀληθείας.

Πνεῦμα παγκόσμιον, ἀκαμάτου ἐργάτης, ἠθέλησε νὰ μεταρρυθμίσῃ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις, ἤρξατο δὲ ἀπὸ τῆς λογικῆς καὶ ἐπεδούθη εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας. Ὁ Ramus, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς εἰς τῶν πρώτων μαθηματικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μετέφρασε τὰ Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου, καὶ ἐδημοσίευσεν ἀριθμητικὴν, γεωμετρίαν καὶ ἄλγεβραν, ἧς ἐγένετο ἀδιάλειπτος χρῆσις μίαν ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἠσχολήθη δὲ καὶ περὶ τὴν ἀστρονομίαν, καὶ ἔγινεν εἰς τῶν ὑπερμάχων τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου. Αἱ ιδέαι αὐτοῦ καὶ ἡ μέθοδος συνέτελεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱατρικῆς καὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Ramus εἶναι ἀναντιρρήτως εἰς τῶν προδρομῶν τῶν νεωτέρων ιδεῶν.

ΕΛΙΣΣΑ Σ. ΣΟΡΓΕΟΥ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΑΧΝΟΣ

Οἱ ταξειδιῶται σιδηροδρομικῆς τινος ἀμαξοστοιχίας ἐθεώοντο κατὰ τὸ μεταξὺ Ὀσβέιερ καὶ Ὁτενθούργ διάστημα μικρὰν μὲν, ἀλλ' ὠραίαν ἔκφυλιν, ἐπιχαίρων ὑψουμένην ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ λευκὴ πρόσοψις ἔτι λευκότερα ἐφάνετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βαθέος πρασίνου

χρώματος δάσους ἐκ πευκῶν, τὸ ὅποῖον καλύπτει τὰ περίξ ὑψηλὰ ὄρη.

— Ὅποια τερπνὴ κατοικία! ἐπεφώνησαν πολλοὶ ἐκ τῶν ταξειδιωτῶν.

— Τὶ εὐτυχὴς νὰ ζῆ τις ἐκεῖ! προσέθηκον ἄλλοι τινὲς, αἰσθηματικώτεροι.

— Καὶ πράγματι ἡ ἔκφυλις αὕτη κατοικεῖται ἀπὸ εὐτυχεῖς ἀνθρώπους, προσεῖπεν ἠλικιωμένος τις κύριος, Γερμανὸς, ὅστις ἐκάθητο εἰς γωνίαν τινὰ τῆς ἀμάξης.

Ἐπόμενον ἦν αἱ ὀλίγαί του αὐταὶ λέξεις νὰ ἐξεγείρωσι τὴν γενικὴν περιέργειαν, καὶ ἰδίως τὴν τῶν ἐν τῇ ἀμάξῃ κυριῶν, ἧτο δὲ ἀφ' ἐτέρου καὶ φανερόν, ὅτι ὁ ἠλικιωμένος κύριος ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαύσεως. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι βροχηθὸν ἔπεσαν ἐπ' αὐτοῦ αἱ παρακλήσεις ὅπως τὴν διηγηθῆ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξε μετὰ πολλῆς προθυμίας.

Ἴδου ἡ ἱστορία τῆς ἐπαύσεως.

Κύριος τοῦ κτήματος αὐτοῦ εἶναι εὐγενὴς τις νέος ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Βάδης, ὁ κύριος Ἀλβερτὸς de Reisberg. Ὅταν ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς του ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Φριδούργης ὁ κ. Ἀλβερτὸς, σπεύδων νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀνατροπὴν του διὰ περιηγήσεως, μετέβη ἐν πρώτοις εἰς Παρισίους, ὅπου ἀληθῶς πληροστάτη τελεῖται ἡ μόρφωσις τῶν νέων. Ἐν Παρισίοις ἀπέκτησεν ἀρίστους σχέσεις, πανταχοῦ δ' ἐγένετο δεκτὸς ὡς ἠμούζων εἰς νέον ἀξιαγάπητον, πνευματώδη καὶ πλούσιον ὡς αὐτός. Ἄλλ' ἐν ταῖς αἰθούσαις, εἰς ἃς αὐτὸς ἐσύχναζεν, ἤρχισεν ἐπίσης νὰ συχναῖε ἐκ νέου, μετὰ δύο ἐτῶν πένθος, καὶ ὠραία τις γυνή, ἡ κυρία Ν... χήρα φέρουσα ὡς προικὰ δεκακισχιλιόφραγκον εἰσόδημα. Ταύτην συνήτησεν ὁ κ. Ἀλβερτὸς, ἡ χάρις δὲ καὶ τὰ θέλητρα αὐτῆς τοσαύτην ἐποίησαν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν, ὥστε ἐγένετο ἐξάλλος ὑπὸ ἔρωτος, ἀλλ' ἔρωτος σπουδαίου, βαθέος, ἀναλλοιώτου, τέλος πάντων ἔρωτος γερμανικοῦ. Τὴν ἐζήτησε κατὰ συνέπειαν πάραυτα εἰς γάμον, ἀλλ' ἦτο πλέον φεῦ! πολὺ ἀργά, διότι ἄλλος θιασώτης τῆς χήρας ἀγρυπνότερος, ὁ βαρώνος Ζ... τὸν ἐπρόλαβε, ζητήσας ἤδη αὐτὴν εἰς γάμον, ἡ πρότασις του δὲ αὕτη εἶχεν ἤδη γέινει ἀποδεκτὴ.

Ὁ κ. Ἀλβερτὸς ἦν ὑφ' ὄγκου τὰς ἐπόψεως ὑπέρτερος τοῦ ἀντιπάλου του, ὅστις καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως μᾶλλον ἠδικημένος, δὲν ἦτο διόλου εὐχάριστος ἀνθρώπος, ἦτο στενοκέφαλος, λίαν φιλάργυρος, παντὶ σθένει προσπαθῶν νὰ αὐξήσῃ τὸ μόνον ἐκ πέντε χιλιάδων φράγκων εἰσόδημά του, καὶ μὴ διαβλέπων ἐν τῷ γάμῳ του μετὰ τόσον θελατικῆς γυναικὸς εἰμὴ μίαν καλὴν ἐπιχείρησιν, δηλαδὴ τὸν τρόπον τοῦ νὰ τριπλασιάσῃ διὰ μιᾶς ἀπλῶς μονοκονδυλίας τὸ τε κεφάλαιον καὶ τὸ εἰσόδημά του. Διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ ὁ βαρώνος ἀπλῶς ἐνούμφευε τὸ πεντακισχιλιόφραγκον εἰσόδημά του μετὰ τὰς δέκα χιλιάδας φράγκα τῆς

χήρας, καὶ μόνον δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἦν εὐχάριστος ἐκ τοῦ γάμου του αὐτοῦ.

Ἐπάρχουσι τῷ ὄντι ἐν τῷ κόσμῳ πολλοὶ τοιοῦτοι ἐπιτήδαιοι ἀνθρώποι, πλεῖστα ὅσα κατορθώνοντες μ' ὄγκου τῶν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ ἐλαττώματα, καὶ μ' ὄγκου ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως τὴν πρὸς αὐτοὺς δυσμένειαν. Τὴν ἔλλειψιν πάσης οἰαζθήποτε προσωπικῆς ἀξίας ἀντικαθιστᾷ καὶ ἀναπληροῖ ἡ πκνουργία, πλήρης δ' ἐπιτηδεύσεων ὑποκρισία ἀποκρύπτει τὰς σχολικὰς ὁδοὺς, δι' ὧν ἐπιτυχάνουσι τοῦ ποθομένου. Καὶ ἡ ὠραία λοιπὸν χήρα, καίτοι οὐδεμίαν αἰσθανομένη ἰδιαιτέραν κλίσην πρὸς τὸν βαρῶνον, ἐνέπεσεν εἰς τὴν μετὰ μεγάλης ἐπιτηδείότητος στηθεῖσαν κατ' αὐτῆς παγίδα, καὶ ὑπεχώρησεν εἰς τὰς συμβουλάς ἐκείνων, οἵτινες ἀπὸ σκοποῦ καταδείκνυσαν αὐτῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συνάψῃ κατάλληλὸν τινα γάμον, ἀποφεύγουσα οὕτω τὴν ἐκ τῆς χήρειας μοναξίαν καὶ τὰς συμπαρομαρτούσας κακολογίας. Ὅτε λοιπὸν παρουσιάσθη ὁ κ. Ἀλβερτὸς, εἶχε δώσει τὸν λόγον τῆς, ἡ εὐθύτης δὲ τοῦ χαρκατῆρος τῆς δὲν τῇ ἐπέτροσεν, ἀνευ σπουδαίας ἀφορμῆς, νὰ ἀθετήτῃ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ μόνως τῆς καρδίας τῆς τὰς ὑπαγορεύσεις, δεχομένη τὰς προτάσεις τοῦ Ἀλβερτῶ. Ἄλλὰ πῶς νὰ εὗρεθῇ ἡ σπουδαία αὕτη ἀφορμή; Ἠδύνατό τις νὰ τῇ εἴπῃ—Μόνον ἐκ συμφέροντος σῆς νυμφεύεται ὁ βαρώνος; Ποία γυνή, νέη καὶ ὠραία, εἴτε ἐν Γαλλίᾳ, εἴτε ἐν Γερμανίᾳ, εἴτε ἀλλοχου, θὰ ἐπίστευε τὸ τοιοῦτον; Ἐπρεπε λοιπὸν ἀναποφεύκτως νὰ εὗρεθῇ μία ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τοῦ ὅτι πραγματικῶς ὁ βαρώνος δὲν τὴν ἐνυμφεύετο εἰμὴ ἐκ συμφέροντος. Πῶς ὅμως νὰ κατορθωθῆ, ὥστε ὁ φιλάργυρος βαρώνος νὰ προδώσῃ αὐτὸς οὗτος τὰς ἰδίας ἐαυτοῦ προθέσεις, καὶ νὰ ἀπολέσῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν ἐπιζήλον θέσιν, ἣν κατεῖχεν ἤδη παρὰ τῇ χήρᾳ; Καὶ ὅμως ἐλάχιστόν τι ἀρκεῖ πολλὰκις ὅπως ἐκποδῶν ποιήσῃται ἐμπόδια, ἐκ πρώτης ὄψεως φαινόμενα ἀνυπερβλητά.

Ὁ βαρώνος εἶχεν ἀγοράσει λαχνούς ἐνὸς τῶν αὐστριακῶν λαχνῶν, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο, αὐτὸ κατ' ἐκὸς ἀνευ σημασίας, ἠδύνατο, ὡς θέλομεν ἰδεῖ παρακατιόντες, νὰ ἀποβῇ σημαντικώτατον, χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ ἀντιπάλου εὐφροῦς καὶ προθύμου πρὸς πᾶσαν θυσίαν.

Ὁ γάμος ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῆ λίαν προσηγῶς ἐν προδιωρισμένη ἡμέρᾳ, ὅτε αἰφνης ὁ βαρώνος ἔλαβεν ἐπιστολὴν φέρουσαν τὴν σφραγίδα τοῦ ταχυδρομείου τῆς Βιέννης μετ' ἐρέμουσαν χεῖρα ἠνέωξεν αὐτὴν καὶ ὄλως συγκεινημένους τὴν ἀνέγνωσεν, ἔχουσιν ὡς ἐξῆς

«Κύριε,

» Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσωμεν ὑμῖν, ὅτι τὴν σήμερον πρῶτον ἔλαβε χάρων ἡ ἐκκύβευσις τοῦ μεγάλου λαχνῶ, καὶ ὅτι ὁ ἀριθ. 2884 τῆς 246ης σειρᾶς, ὁ ἐγγεγραμμένος ἐπ' ὀνόματι

ὁμῶν καὶ παραδοθεὶς ἤδη ὑμῖν διὰ τῶν ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτῶν μας, ἐκέδησαν ἕνα τῶν σπουδαιότερων λαχνῶν, δηλαδὴ τὸ μέγα ξενοδοχεῖον, κείμενον ἐν τῷ προαστείῳ τοῦ Λεοπόλδου ἐν Βιέννῃ, καὶ ἔχον ἀξίαν τρικκοσίαν εἰκοσι καὶ ὀκτὼ χιλιάδων φιορινίων, ἢ τοὶ φράγκων ἑπτακοσίων χιλιάδων.

«Ὁφείλετε κατὰ συνέπειαν νὰ ἔλθητε ἐνταῦθα, ὅπως λάβητε κατοχὴν τοῦ κτήματός σας. Ἡ παρουσία ὑμῶν εἶναι ἀναγκαία πρὸς ἐκπλήρωσιν διατυπώσεων τινῶν, ἀν δὲ θελήσετε, ὅπως εἶναι πιθανόν, νὰ προσβῆτε εἰς τὴν πώλησιν τοῦ κτήματος, τὸ συμφέρον ὑμῶν ἀπαιτεῖ νὰ ἐπιβλέπετε ὁ ἴδιος τὴν πώλησιν αὐτὴν, ὅπως ἐπιτύχητε τῶν συμφερωτέρων ὄρων, δηλαδὴ τῶν ὄρων τῆς ἐπισήμου ἐκτιμήσεως.

«Διὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἠθέλατε τυχόν λάβει ἀνάγκην χρημάτων διὰ τὸ ἔως ἐδῶ ταξειδιόν, λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ σᾶς πέμψωμεν τρισχίλια φράγκα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔχρωσάμεν τὸν ἀνοικτὸν λογαριασμόν, τὸν ὁποῖον σᾶς ἠνοιξάμεν ἀπὸ σήμερον.

«Σᾶς σημειοῦμεν ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ βιασθῆτε πολὺ, διότι ἀρκεῖ νὰ ἦσθε ἐδῶ καὶ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας.

«Δέχθητε, Κύριε, τὴν διαβεβαίωσιν κτλ.»

Ἡ εὐγλωττος αὐτὴ ἐπιστολὴ ἔφερε μὲν ὑπογραφήν ὅλους δυσδιάγνωστον, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀξιοπιστίας, ἀποκλιόντας καὶ τὸν ἐλάχιστον δισταγμὸν ἐν τῷ φακέλλῳ εὔρον ὁ βαρῶνος καὶ τὸ ἀποσταλλόμενον ποσόν, ἦτοι τρεῖς χιλιάδας φράγκα.

Εἰκοσάκις ἀνέγνω ὁ φιλάργυρος τὴν πολυτίμον αὐτὴν ἐπιστολήν, καὶ ἐννοεῖται ὅτι ὀλίγου δεῖν ἐπνίγετο ἐκ τῆς υπερβολικῆς χαρᾶς· πλὴν μετὰ τὰς πρώτας παραφορὰς τῆς μέθης τοῦ ἐμαστρίασε τὴν ἐξαψίν του, ὅπως ὠρμίως σκεφθῆ ὁποῖον πορείαν καὶ διαγωγὴν τῷ ἐπέβιαλλεν ἡ νέα του παρουσία, ἀνέλαβε δ' ἐνταῦτῳ καὶ τὸ προσωπεῖον τῆς ὑποκρισίας, ὅπως μὴ διαπράξη ἀπροσύννη τινὰ καὶ διακινδυνεύσῃ αὐτῷ τὴν εὐτυχίαν του.

Τὴν ἐπομένην ἡ ὠραία χήρα ἔλεγε μιᾶ τῶν ἐμπεπιστευμένων φίλων τῆς·

— Δὲν ἤξεύρω τί νὰ ὑποθέσω· εἶδον τὸν μνηστῆρά μου χθὲς τὸ ἑσπέρας, ἀλλ' εἶχεν ὕψος παράδοξον, μοὶ ἐφάνη κατελιγμένος ἀπὸ σκέψιν τινὰ· ἐφαίνετο, ἴσως βέβαια ἀπατώμαι, ὡς νὰ ἐζήτει ἀφορμὴν διὰ φιλονεικίας.

Ἐξήγησάς τις μετὰξὺ τῶν μεμνηστευμένων δὲν ἠδύνατο νὰ βραδύνῃ.

— Πλησιάζει ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου μας, τῷ εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνὴ χαριέντως μειδιῶσα, ἐσκεφθήτε περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν εἰδοποιηθειῶν;

Ὁ βαρῶνος ὀφθαλμοφανῶς ἐταράχθη ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης, καὶ

— Συγγνώμην, ἀπάντησεν ἐν φανερᾷ ἀμηχανίᾳ, εἶμαι καθ' ὑπερβολὴν στενοχωρημένος, πλὴν

ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ μικρόν ὁ γάμος.

— Καὶ διατί ἂν εὐαρεστῆσθε;

— Σπουδαία τις ὑπόθεσις...

— Ποία ὑπόθεσις;

— Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς τὴν εἰπῶ.

— Ἔχετε λοιπὸν μυστικὰ δι' ἐμέ; καὶ ἀπὸ τῶρα;

— Εἶμαι ἠναγκασμένος ν' ἀναχωρήσω.

— Καὶ ποῦ πηγαίνετε;

— ὦ! πολὺ μακρὰν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, εἰς τὴν Βιέννην.

— Ἔ λοιπὸν, ἀναχωροῦμεν ὁμοῦ. Τί ὠραιότερον ἐνὸς ταξειδίου κατὰ τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος.

— Εἶναι ἀδύνατον.

— Πῶς, κύριε, μοὶ ἀρνεῖσθε τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον σᾶς ἐζήτησα; πρᾶγμα τόσον ἀπλοῦν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπερεπεν ἐξ ἐναντίας νὰ σᾶς ἐμπλήσῃ χαρὰς. Προεβίατε καλὰ, διότι ἂν δυσκολευθῆτε νὰ μὲ νυμφευθῆτε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς σας, ἴσως θὰ δυσκολευθῶ καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς νυμφευθῶ ὅταν ἐπιστρέψητε. Σεῖς δὲν μοὶ ἐδώκατε τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ἀποδώσω τὰ ἴσα;

— Δύνασθε νὰ πράξετε, κυρία, ὅπως εὐαρεστῆσθε.

— Λοιπὸν, μὲ ἀπαλλάσσετε πάσης ὑποχρεώσεως;

— Σᾶς ἀφίνω ἐντελῶς ἐλευθέρων.

— Μ' ἄλλας λέξεις διαλύετε τὴν μνησεῖάν μας;

— Ἐκλάβετε τὸ ὅπως θέλετε.

— Δέχομαι.

— Πολὺ καλὰ. Ἡ μνηστεία λοιπὸν θεωρεῖται διαλελυμένη.

Ἴδου ἀκριβῶς τὸ σημεῖον, εἰς ὃ ἐπεθύμει νὰ φθάσῃ ὁ βαρῶνος. Ἡ νέα αὐτοῦ παρουσία ἐτροποποιεῖ καὶ τὰ σχέδιά του. Ὁ μετὰ τῆς χήρας γάμος δὲν ἦτο πλέον δι' αὐτὸν ἐπωφελῆς καὶ λαμπρὰ ἐπιχειρησις, ἀλλὰ καθαρὰ ἀνοησία ἀναξία ἐνὸς φιλαργύρου.

— Ὅτε δὲν εἶχον εἰμὴ πέντε χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, εὔρον σύζυγον φέρουσαν μοὶ ὡς προῖκα δεκακισχιλίων φράγκων εἰσόδημα, νῦν δὲ ὅποτε ἔχω εἰσόδημα τεσσαράκοντα χιλιάδων φράγκων, ἀναμφιβόλως μοὶ ἀρμόζει σύζυγος φέρουσα ὡς προῖκα ὀγδοήκοντα χιλιάδων φράγκων πρόσδοτον. Τὸ πρᾶγμα εἶναι δίκαιον, εἶναι φανερόν, εἶναι ἀλάθηστον.

Οὕτω σκεπτόμενος καὶ λογαριάζων ἀνεχώρησεν εἰς Βιέννην, ἀφίνω ἐλευθέρων τὸ σταδίον εἰς τὸν κ. Ἀλβερτίχον, ὅστις ἐσπευσεν ἐννοεῖται νὰ καταλάβῃ τὴν κενωθεῖσαν θέσιν.

Ἀφικόμενος εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς Αὐστρίας, ὁ βαρῶνος ἀνεζήτησε τὴν διεύθυνσιν τοῦ τραπεζίτου τοῦ ἐπιφορτισμένου τὸ ἐν λόγῳ λαχείον, εἰσηλθε δὲ παρ' αὐτῷ ἐλαφρῶς μειδιῶν καὶ ὅλως ἀτάραχος, ὡς ἄνθρωπος δηλαδὴ γινώσκων νὰ φέρῃ ἀξιοπεπῶς τὸ βᾶρος τῆς εὐτυχίας.

— Πρὸς ποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ οὐιλῶ; ἠρώτησεν ὁ βιενναῖος τραπεζίτης.

Ὁ βαρῶνος εἶπε τὸ ὄνομά του, ὅλως πεπεισμένος περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς αἰσθησεως, ἣν τοῦτο θὰ ἐναποεῖ εἰς τὸν ἐρωτῶντα.

Ὁ τραπεζίτης ὅμως ἀπλῶς ἐχαίρετησεν, ἀναμένων ὅπως τῷ ἐξηγήσῃ ὁ ἄγνωστος αὐτῷ κύριος τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του.

Ἄφου τὸ ὄνομά του δὲν ἤρκεσεν ὅπως ἐξηγήσῃ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐξηκολούθησεν ὁ βαρῶνος ἀλλὰ τονίζων καλῶς τὰς λέξεις·

— Εἶμι ὁ κομιστής ἐνὸς ἐκ τῶν λαχνῶν, οὗς πῦνόησεν ἡ τύχη κατὰ τὴν ἐκκύβευσιν τοῦ τελευταίου ὑμῶν λαχείου.

— Ἐννοεῖτε ὅτι ἐκερδίσατε; ἐπανέλαθεν ὁ τραπεζίτης· πρέπει νὰ ἀπατάσθε.

— Καὶ διατί, παρακαλῶ;

— Διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὅλοι οἱ κερδίσαντες ἀριθμοὶ μᾶς παρουσιάσθησαν ἤδη, οἱ δὲ κάτοχοί των ἔλαβον μάλιστα καὶ τὰ λαχόντα αὐτοῖς.

Τεταραγμένος, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀποβαλὼν εἰσέτι πᾶσαν ἐλπίδα, ἐξηκολούθησεν ὁ βαρῶνος·

— Ὑπάρχει βεβαίως κάποιον λάθος, ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι ἐν τάξει, καὶ ἴδου ἐν πρώτοις ὁ λαχνός μου· ταυτοχρόνως δὲ ἐπέδειξεν αὐτόν.

— Ὁ λαχνός αὐτός δὲν εἶναι ἐκ τῶν κερδισάντων, εἶπε τότε ψυχρῶς ὁ τραπεζίτης.

— Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς εἰδοποιητικῆς ἐπιστολῆς ἣν ἔλαβον. Ἴδου αὐτὴ.

— Γνωρίζω τὰς ὑπογραφὰς ὅλων τῶν τραπεζιτικῶν καταστημάτων τῆς Γερμανίας, ἐπανέλαθεν ὁ τραπεζίτης, δύναμαι δὲ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι ἡ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὑπογραφή δὲν εἶναι ἡ ὑπογραφή οὐδεμιᾶς τραπέζης. Σᾶς ἐνέπαιζαν, ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ εἶναι καθαρὸς ἐμπαιγμός.

— Δὲν εἶναι δυνατόν, διότι ἡ ἐπιστολὴ περιεῖχε καὶ τρία γνήσια τραπεζιτικὰ γραμμάτια τῶν χιλίων φράγκων, τὰ ὁποῖα ἀντήλλαξα ἀντὶ χρυσοῦ.

— Τοῦτο εἶναι τῷ ὄντι περίεργον.

— Ὅχι μόνον εἶναι περίεργον, ἀλλὰ καὶ αἶρει πᾶσαν ἰδέαν ἐμπαιγμοῦ.

— Τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν. Κατ' ἐμέ ἀπλῶς ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θελήσας νὰ σᾶς ἐμπαιξῇ εἶχε μέγιστον συμφέρον νὰ σᾶς ἀναγκάσῃ νὰ ταξειδεύσθε.

Καὶ δὲν ἠδυνήθη μὲν ὁ βαρῶνος νὰ ἐννοήσῃ τίς καὶ ὁποῖον συμφέρον ἠδύνατο νὰ ἔχῃ, ὅπως τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ταξειδεύσῃ, ὅ, τι ὅμως τούναντιον ὑπερβῆθαι νὰ ἐννοήσῃ εἶναι, ὅτι ὁ λαχνός του δὲν ἐκέρδισεν οὐδ' ὀβολόν, διότι ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ τραπεζίτου, ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς ἠριθμημένων καὶ μονογραφημένων, οὐδὲν τοιοῦτον ἐξήγετο.

Ἀνεχώρησεν ἐκ Βιέννης, ἀπηλπισμένος, ἐν πλήρει ταραχῇ καὶ ὅλως ἐπησυχολημένος ἐκ τοῦ συμβάντος αὐτῷ. Ἀναλαβὼν τὴν προτέρην αὐτοῦ θέ-

σιν, καὶ περιορισμένος καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ εἰσόδημα ἐκ πέντε χιλιάδων φράγκων, ἤρχισεν ἐν τούτοις ὁ φιλάργυρος νὰ μετανοῇ ἐπὶ τῇ διακλύσει τῆς μετὰ τῆς χήρας μνηστείας του, δὲν ἀπέβαλεν ὅμως καὶ πᾶσαν ἐλπίδα περὶ ἀνανεώσεως αὐτῆς· διὰ τοῦτο πρῶτον μέλημα αὐτοῦ, ἅμα ἀφικόμενος ἐκ Παρισίου, ὑπῆρξεν ἡ περὶ τούτου ἐνέργεια.

Τὸ ταξειδίον του εἶχε διαρκέσει ἕνα μῆνα.

— Ἰσα ἴσα ἔλειψα τόσον καιρὸν, ὅσος ἀπητέιτο διὰ νὰ μ' ἐπιθυμήσῃ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν μετ' ἀνταρεσκείας.

Ὅποια ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν ἐμαθεν, ὅτι ἡ ἀξίεραστος χήρα εἶχε νυμφευθῆ μόλις τὴν προτερείαν, καὶ ὅτι ὁ κ. Ἀλβερτίχης ἦν ὁ εὐδαίμων αὐτῆς σύζυγος!

Τότε μόλις ἐνόησε τὴν πλεκτάνην, καὶ ἀνεμνήσθη τῶν λόγων τοῦ βιενναίου τραπεζίτου, ἐπίσθη δὲ ὅτι ὑπῆρχε τῷ ὄντι κάποιος, ὅστις εἶχε συμφέρον νὰ ἐξοδεύσῃ ἔστω καὶ τρεῖς χιλιάδας φράγκων ὅπως ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, ἀναγκάζων αὐτὸν νὰ ταξειδεύσῃ.

— Νὰ δαπανήσῃ τις τρεῖς χιλιάδας φράγκα διὰ ν' ἀποκτήσῃ πρόσδοτον δέκα χιλιάδων φράγκων δὲν εἶναι κακὴ τοποθέτησις, ἐσκέφη ὁ βαρῶνος καταπνίγων τὸ πείσμα του, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις δὲν ἦτο καὶ τὸ παράπαν γενναῖος.

— Τί ὠραία ἐφεύρεσις αὐτὰ τὰ γερμανικὰ λαχεῖα, ἔλεγεν ἡ χαρίεσσα χήρα, νῦν δὲ κυρία Ἀλβερτίχου, εἰς αὐτὰ ὀφείλω τὴν εὐτυχίαν μου.

Ἀπὸ ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐτῶν, ὅποτε ἐτετέλεθη ὁ γάμος των, οἱ δύο σύζυγοι διέρχονται τὸν μὲν χειμῶνα ἐν Παρισίοις, τὸ δ' ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους ἐν μέρει μὲν ἐν Βάδῃ, ἐν μέρει δὲ ἐν τῇ ὠραίᾳ ταύτῃ ἐπαύλει, ἣν πρὸ ὀλίγου ἐθαυμάζετε. N*

[Eugène Guinet].

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τοκιστής, ἀπολέτας ἅπασαν τὴν παρουσίαν του εἰς ἐπιχειρήσιν εἰς ἣν ἡ ἀπληστία του ὠθησεν αὐτὸν, εἶχεν ἀποθάνει ἐν μέσω τοιαύτης ἐνδείας, ὥστε δὲν ὑπῆρχον οὐδὲ τῆς ταφῆς αὐτοῦ αἱ δαπάναι. Οἱ φίλοι του ἐσκέφθησαν νὰ συλλέξωσι συνδρομὰς διὰ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς δαπάνας τῆς κηδείας του, καὶ ἐπὶ τούτῳ προσῆλθον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Δυμάν, πασίγνωστον διὰ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας καὶ τὴν γενναίω φροσύνην του.

Ὁ Δυμάς ἀποδέχεται παρευθὺς τὴν αἴτησιν καὶ δίδει ἐν λουδοβίκειον εἰς τὸν αἰτοῦντα, χωρὶς νὰ ζητήσῃ κάμμιν πληροφορίαν.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Δυμά. Ἐάν ὅλοι, εἰς ὄσους ἀποτεινόμεθα, εἶνε τόσον γενναῖοι, ὅσον ὑμεῖς, ἡ κηδεία τοῦ φίλου μας, τοῦ τοκιστοῦ * * * θὰ γείνη μεγαλοπρεπής.

— Ἄ, εἶνε λοιπὸν διὰ τὴν κηδείαν τοκιστοῦ; Καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν σκέψεως ἐξήγαγεν ἐκ

του θυλακίου και δεύτερον λουδοβίκειον, και — Λάβετε, εἶπε, λάβετε, και προσπαθήσατε νὰ κηδεύσετε και ἄλλον ἕνα.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

* Ἐγὼ τρεῖς σφραγίδας, γράφει που ὁ Ἀλφόνσος Κάρ, μίαν φέρουσαν τὴν λέξιν «ἀδιαφορῶ».

Τὴν σφραγίδα αὐτὴν τὴν ἔκαμα, ὅτε ἤμην νεώτερος. Εἶνε ὀλίγον μεγάληλαυχος, και τὴν σήμερον, ἀφ' οὗ ἠναγκάσθην νὰ γνωρίσω τὰς ἀδυναμίας μου, δὲν τὴν μεταχειρίζομαι παρὰ σπανίως.

Ἡ δευτέρα μου σφραγίς εἶνε τιμὴ, τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερα εἰς ἑμαυτὸν, ἀφοῦ καλῶς τὸν ἐζήτησα.

Ἡ τρίτη μου σφραγίς φέρει τὰς λέξεις ταύτας: «Δὲν φοβοῦμαι παρὰ μόνον ὅσους ἀγαπῶ». Ἡδύναμην δὲ νὰ προσθέτω και ταύτας: «ἀλλὰ τοὺς φοβοῦμαι πολὺ».

Καὶ τῷ ὄντι, ἐκεῖνοι μόνον δύνανται νὰ ἴδωσι, νὰ ψηλαφήσωσι και νὰ πληγώσωσι τὴν καρδίαν μου, εἰς οὗς και εἶνε ἀνοικτὴ και ἀποκεκαλυμμένη, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι δὲν δύνανται νὰ φθάσωσι παρὰ μόνον ἕως εἰς τὴν ἐπιδερμίδα, ἢ δ' ἐπιδερμὶς αὐτὴ εἶνε ἀπεσκληρωμένη.

ΙΩΝΑΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Τὸ πλῆθος τῶν παρ' ἡμῖν συγγραφέων εἶνε ἤδη ἀναρίθμητον, και ὅμως αὐξάνει ὀλονὸν και ἔχει ν' αὐξήσῃ ἀκόμη πλεῖστον. Ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ τούτου εἶνε, ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ συγγραφέως, καθὼς και τὸ τοῦ πολιτικοῦ κυβερνήτου, εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ τολμῶσι νὰ ἐπαγγέλλωνται πάντες χωρὶς νὰ τὸ διδάχθωσι.

* * * Ὁ μετριόφρων ὁμοιάζει ἐνίοτε πρὸς πλάστιγγα, ἥτις κατέρχεται ἀφ' ἐνὸς διὰ νὰ ὑψωθῇ ἀφ' ἑτέρου.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἡ παρασκευὴ τῶν ἐμβαμμάτων (sauces) εἶνε σπουδαιότατον μέρος τῆς μαγειρικῆς, και ἐκ τῆς παρασκευῆς ταύτης διακρίνεται μάλιστα ὁ ἀριστοτέχνης μάγειρος. Εἶνε δὲ τοῦτο και τέχνη ἕνα και ἐπιστήμη. Τέχνη μὲν, καθ' ὅσον ὁ μάγειρος ἀφίεται εἰς τὴν ἔμπνευσίν του, ἐπιστήμη δὲ, καθ' ὅσον οἱ συνδυασμοὶ τῶν ἰδιοτήτων και ποιότητων, τῶν γούστων και ὀσμῶν και χυμῶν εἶνε πολυάριθμοι, και ὁ μάγειρος πρέπει νὰ τοὺς γνωρίζῃ ὅλους, ὅπως ὁ χημικὸς γνωρίζει τὴν σύστασιν τῶν συνθέτων σωμάτων. Μεταξὺ τῶν κοινωτέρων ἐμβαμμάτων ἡ μαγιονέζα ἢ τὸ μαγωνικὸν ἐμβαμμα (sauce mahonnaise), ἥτις χρῆσιμεῖται εἰς τὴν ἄρτυσιν ψυχρῶν ὀρνιθίων και ὀψαρίων, παρουσιάζει δυσκολίας τινάς. Ἴδου ἡ συνταγὴ αὐτῆς: Βάλε ἐντὸς τρυβλίου ἐν ἡ δύο κίτρινάδια αὐγοῦ, πιπέριον, ἄλας, λεπτά τινα χόρτα, ὀλίγας σταγόνας ὀξείδιου, και ἔπειτα τὰ

ραξέ τα ὄλα ὁμοῦ. Ἐνῶ δὲ ἐξακολουθεῖς τὴν ἀνακύκλῃσιν ταύτην ἢ τὸ τάρραγμα, ρίψε κατὰ σταγόνας και βαθμηδὸν ἔλαιον, μέχρις οὗ ἡ μάζα φθάσῃ εἰς τὸ ἐπιζητούμενον ποσόν, και τὸ ἐμβαμμα λάβῃ ἱκανὴν σύστασιν και πύκνωσιν. Ἐὰν θέλῃς, ρίψε ἀκόμη ὀλίγον ὄξος κατὰ σταγόνας, ἀλλὰ χωρὶς ποτε νὰ πύκτῃς τὸ τάρραγμα.

Ἴδου δ' ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς μαγιονέζας λεπτομέρειαι τινὲς ἀξιοσημείωτοι.

Μετὰ τὴν ἐν Μαγώνι (Mahon) μάχην, ὁ στρατάρχης Richelieu, ὁ στρατηγὸν τῶν Γάλλων, κατὰκοπος ἐκ τοῦ κόπου και τῆς πείνης, κατέλυσεν εἰς ξενοδοχεῖον, ὕπερ ἀπήνητσε καθ' ὁδόν.

Ὁ στρατάρχης διέταξε νὰ τῷ παρασκευάσωσιν ἀμέσως γεῦμα.

Ἄλλ' ὁ ξενοδόχος προσῆλθεν εἰς τὸν στρατάρχην πλήρης ἀθυμίας και θλίψεως, και εἶπεν ὅτι τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

— Ἀλλὰ, κακότης, εἶπεν ὁ στρατάρχης, ἀπονήσκω τῆς πείνης, ὁς μου ὅ,τι θέλῃς, ὅ,τι τύχη, τὰ ἀπομεινάρια τοῦ ξενοδοχείου!

Μετὰ τινὰς στιγμὰς παρετίθητο εἰς τὸν στρατάρχην πινάκιον κρεάτων ψυχρῶν ἠρτυμένων μὲ λαμπρὸν ἐμβαμμα, τὸ ὁποῖον οὗτος ἔφαγε μετ' ἄκρας ἡδονῆς.

Ἐπροσκάλεσε τὸν μάγειρον και τὸν ἔκαμε τὰς φιλοφρονήσεις του.

— Μοὶ εἶπες ὅτι δὲν εἶχες τίποτε, και τὸ γεῦμά σου ἦτο ἀξιόλογον!

— Ἡ καλωσύνη σας, κύριε στρατάρχα! Ἀλλὰ δὲν μετεχειρίσθην παρὰ τὰ ἀπομεινάρια τοῦ ξενοδοχείου, κατὰ τὴν ἄδειαν ὅπου μ' ἐδώκατε.

— Πῶς, αὐτὰ ἦσαν ἀπομεινάρια;

— Μάλιστα, κύριε στρατάρχα. Ἐκαμα μόνον ἐμβαμμα μὲ αὐγά και ἔλαιον, διὰ νὰ ἀρτύσω ὀποσοῦν τὰ ἀπομεινάρια, τὰ ὁποῖα δὲν ἐτόλμων νὰ παρουσιάσω ὅπως ἦσαν εἰς τὴν γενναιότητά σας.

— Ἐ, λοιπὸν σὲ λέγω, ὅτι τὸ ἐμβαμμα σου εἶνε ἀριστούργημα, τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ παραδοθῇ και εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Πρέπει νὰ τοῦ δώσωμεν ἐν ὄνομα.

— Ἐὰν ἡ γενναιότης σας τὸ ἐπιτρέπῃ, ἀπεκρίθη ὁ μάγειρος, ὅστις εἶχε και εὐφυῆ και φαντασίαν, ὅα τὸ ὀνομάσωμεν Ἐμβαμμα Μαγωνικόν (sauce mahonnaise).

Ὁ στρατάρχης Richelieu ἀντήμειψε γενναίως τὸν ἔξοχον μάγειρον, και τὸν ἐζήτησε τὴν συνταγὴν τοῦ ἐμβαμματος του, ἥτις και παρεῦθε ἔγεινε πασίγνωστος.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀληθὴς ἀρχὴ τοῦ μαγωνικοῦ ἐμβαμματος, τῆς sauce mahonnaise, ἥτις κατὰ παραφθοράν τῆς γλώσσης ἔγεινε sauce mayonnaise.

Κυρία Ζ**